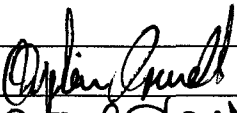
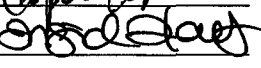

KI-notat nr.: 44/2009 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Småkraft AS/Sålåpinnklemma kraftverk		
Fylke/kommune:	Hedmark/Folldal		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:	
Saksbehandler:	Ingrid Haug	Sign.:	
Dato:	30 JUN 2009		
Vår ref.:	NVE 200701192-317		
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken		

Middelthuns gate 29

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95

Telefaks: 22 95 90 00

E-post: nve@nve.no

Internett: www.nve.no

Org. nr.:

NO 970 205 039 MVA

Bankkonto:

0827 10 14156

Søknad om tillatelse til bygging av Sålåpinnklemma kraftverk i Folldal kommune, Hedmark fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	2
Uttalelser til søknaden	4
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	17
Tilleggsutredninger	22
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	24
NVEs vurdering	30
NVEs konklusjon	35

Sammendrag

NVE har mottatt en søknad fra Småkraft AS om tillatelse til å bygge et kraftverk i Folla ved Moskardet i Folldal kommune. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 3,4 MW og med en slukeevne lik middelvannføringen på 15,8 m³/s. Årlige produksjon er beregnet til 16,4 GWh. Rørgata er planlagt med en diameter på hele 2,8 m og skal graves ned på hele utbygningsstrekningen på 1100 m. Det er i søknaden foreslått å slippe en minstevannføring på 0,5 m³/s hele året, samt lokkeflommer for fisk.

Det er et delt syn på om tiltaket skal tillates eller ikke. Folldal kommune og Hedmark fylkeskommune er positive til planene, mens Fylkesmannen i Hedmark og flere organisasjoner og privatpersoner går i mot den omsøkte utbyggingen.

Fordelene med tiltaket er i hovedsak knyttet til en ny årlig produksjon på 16,4 GWh og økt næringsgrunnlag for de grunneierne som er med i prosjektet. Dette kan bidra til opprettholdelse av lokal bosetting og således gi positive ringvirkninger i kommunen.

De største negative virkningene ved en utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk er blant annet knyttet til rørgata som med sine store dimensjoner vil medføre et omfattende inngrep i det særegne elvelandskapet med ustabile løsmasser. Det foregår videre vandring av ørret og harr i vassdraget og en utbygging av kraftverket kan forringe fiskens vandringsmønster. NVE legger også vekt på den betydelige innsatsen som er utført for å forbedre vannkvaliteten i Folla og som på sikt kan gjøre utbyggingsstrekningen til et bedre leveområde for fisk. Folla er videre en populær elv for fiske etter ørret og harr og det er betydelige padlerinteresser i elva som vil bli forringet ved en utbygging.

NVE mener en utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk vil berøre så mange allmenne interesser at det totalt sett vil få store negative konsekvenser. NVE kan ikke se at de foreslåtte avbøtende tiltakene er tilstrekkelig til å ivareta de berørte interessene.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene for allmenne og private interesser er større enn fordelene av det omsøkte tiltaket. Kravet i vannressursloven § 25 dermed ikke er oppfylt. NVE avslår med dette Småkraft AS sin søknad om utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Småkraft AS datert 26.06.2006:

"Småkraft AS ønsker å utnytte vannfallet i elva Folla ved Moskardet i Folldal kommune i Hedmark fylke til utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Sålåpinnklemma kraftstasjon i samsvar med framlagte planer.

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Sålåpinnklemma kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.

3. Etter forurensningsloven om tillatelse til:

- gjennomføring av tiltaket

Nødvendig opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning. Vi ber om en snarlig behandling av søknaden."

Her følger sammendraget fra søknaden:

"Et fall på 27 meter i Folla, mellom kote 635 og kote 608, er planlagt utnyttet til kraftproduksjon gjennom bygging av et nytt kraftverk. Elvestrekningen har tidligere ikke vært utnyttet til kraftproduksjon. Produksjonen i et midlere år er beregnet til 16,4 GWh. Utbyggingsprisen er beregnet til 2,71 kr/kWh

Kraftverket vil utnytte avløpet fra et felt på 1413 km² med et samlet avløp på 499,1 mill m³.

Det er planlagt en inntaksdam/inntaksterskel. Denne blir fundamentert på løsmasser. Vannvegen fra inntaksdam til kraftstasjon ved kote 608 blir i form av nedgrav rør. Kraftstasjonen plasseres i dagen på fjell.

Prosjektområdet har middels til stor verdi for fagfeltet kulturminner. For feltene geologi og landskap, biologisk mangfold og fisk har prosjektområdet middels verdi. For de øvrige fagfeltene har prosjektområdet mindre verdi.

Tiltaket vil få middels negative konsekvenser for fagfeltene geologi og landskap, biologisk mangfold og kulturminner. For øvrige fagtema vil konsekvensene bli mindre.

Det forutsettes at det slippes en minstevannføring på 0,5 m³/s når tilsiget er større enn minste slukeevne og mindre enn største slukeevne i kraftverket. I tillegg skal det slippes vann minst en dag hver uke i perioden 15. juli til 15. september. Dette skal gjøres for å sikre vandring av fisk.”

Hoveddata til kraftverket er som følger:

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	1413
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	499,1
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	11,2
Middelvannføring	m ³ /s	15,83
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	2,18
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s el. l/s	4,9
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s el. l/s	2,1
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	635
Avløp	moh.	608
Lengde på berørt elvestrekning	m/km	
Brutto fallhøyde	m	27
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,061
Slukeevne, maks	m ³ /s el. l/s	15,8
Slukeevne, min	m ³ /s el. l/s	2,0
Tilløpsrør, diameter	mm	2800
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1070
Installert effekt, maks	MW	3,4
Brukstid	timer	4820
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	4,9
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	11,5
Produksjon, årlig middel	GWh	16,4
ØKONOMI		
Utbyggingskostnad	mill.kr	44,4
Utbyggingspris	kr/kWh	2,71
XXX kraftverk, Elektriske anlegg		
GENERATOR		
Ytelse	MVA	4,5
Spenning	kV	3-5

Uttalelser til søknaden

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Folldal kommune fattet følgende vedtak i Formannskapet den 6.11.2006:

1. *"Folldal kommune stiller seg positiv til utbygging av elvekraftverk i Moskardet. Kraftverket er i samsvar med "Plan for småskala vannkraftutbygging for Folldal."*
2. *Det påpekes at Miljøverndepartementet har gitt Nærings- og Handelsdepartementet et pålegg om å redusere gruveforurensningen fra Folldal sentrum ned til maksimalt 10 - 15 mikrogram kobber pr liter vann innen 2010 målt ved Folshaugmoen. Dette tilsvarer den biologiske grensa for at fisk kan leve og reproducere seg. Grunnet tilførsel av store mengder vann fra Grimsa og Kakella vil konsentrasjon av kobber gjennom utbyggingsområdet være ennå mindre. Det må forutsettes at fra og med 2010 vil utbyggingsområdet ikke ha forringede oppvekstmuligheter for fisk grunnet dårlig vannkvalitet. Det bør likevel kunne aksepteres at redusert vannstrøm gir begrensninger for fisk og fiske langs det avgrensede prosjektområdet. Men konsesjon og konsesjonsvilkår må utformes slik at kraftverket ikke begrenser vandring av ørret og harr forbi kraftverket. Konsesjon og konsesjonsvilkår bør utformes slik at det ligger tallfestede føringer på både minstevannsføring og hyppighet og størrelse på lokkeflommer. Vilkår på minstevannsføring og lokkeflammer bør vurderes av spesiell fiskefaglig kompetanse hos fylkesmannen."*

[...]

"Rådmannens saksvurdering:

Hensikten med høring er i henhold til brevet fra NVE å få synspunkter på de foreliggende planene. Det er ønskelig med begrunnede synspunkter på om planene bør gjennomføres, eventuelt forslag på alternativer eller begrensninger i planene. NVE ønsker også begrunnede forslag til avbøtende tiltak som kan redusere skadevirkningene samt forslag til eventuelle vilkår. NVE forventer videre at kommunen spesielt omtaler forhold knyttet til kommuneplanen. I tillegg bør kommunen gi en oversiktlig framstilling av forholdet mellom den omsøkte plan og de lokale interessene.

Planspørsmålet

Utbyggingsområdet ligger i kommuneplanens LNF2 område. Kommuneplanen har tre LNF kategorier:

LNF 1: Landbruks-, natur- og friluftsområde der spredt boligbygging er tillatt.

LNF 2: Landbruks-, natur-, og friluftsområder med forbud mot ny bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse som ikke er knytta til stedbunden næring samt utvidelse av denne type bygg.

LNF 3: Landbruks-, natur- og friluftsområder med absolutt forbud mot ny bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse som ikke er knytta til stedbunden næring samt utvidelse av denne type bygg.

Et elvekraftverk der formålet er salg av energi er i utgangspunktet ikke i tråd med LNF formålet. Dersom utbygginga ikke hadde vært konsesjonspliktig, ville en behandling etter plan- og bygningsloven kreve dispensasjon fra kommuneplanen. Kommuneplanen har retningslinjer for dispensasjoner der formålet er tilleggsnæringer til landbruket. Det er lagt føringer for at det i LNF1 og LNF2 områdene i noe grad åpnes for å innvilge dispensasjoner. Et elvekraftverk vil kunne vurderes å ligge innenfor det som kalles tilleggsnæring til landbruket. Det vises også til Plan for småskala vannkraftutbygging i Folldal utarbeidet av grunneiersammenslutningene og

vedtatt tatt til etterretning av kommunestyret 18.03.04. Omsøkt kraftverk er inne i denne plana. I denne plana er alle foreslåtte utbyggingsmuligheter innenfor en avstand på 3km i luftlinje fra riksvei. Mer fjerntliggende og urørte områder i kommunen er spart. Av de 30 utbyggingsmuligheter som er kartlagt i plana, har 5 prosjekter fått rangering for stor miljøkonflikt, mens prosjektet i Moscardet kun har middels miljøkonflikt.

Konklusjonen må derfor være at omsøkt kraftverk ikke er innenfor LNF formålet i kommuneplana, men at kommuneplana legger føringer på dispensasjoner med formål tilleggsnæringer til landbruket i LNF2 områdene. Videre er omsøkt kraftverk i tråd med Plan for småskala vannkraftverk i Folldal kommune. Planformålet vurderes derfor ikke å være til hinder for at konsesjon kan gis for utbygging.

Negative konsekvenser for miljøet

Negative konsekvenser i forhold til miljøet beskrives i konsesjonssøknaden mest framtrædende i forhold til geologi/landskap, fisk, biologisk mangfold og friluftsliv/reiseliv. Rådmannen har ikke vesentlige faglige momenter som går på tvers av de vurderinger som er gjort i konsesjonssøknaden. Det foreligger et pålegg gitt til Nærings- og Handelsdepartementet om at kobbermengden i Folla skal reduseres ned til maksimalt 10-15 mikrogram kobber innen 2010. Når dette pålegget oppfylles vil gruveforurensningen ikke gi vesentlige begrensninger i forhold til oppvekstmuligheter for fisk langs utbyggingsstrekningen. Rådmannen sier seg likevel enig med konsesjonssøknaden i at viktigste funksjon i forhold til fisk er knyttet til vandringsmuligheten for ørret og særlig harr, oppstrøms og nedstrøms kraftverket. Når gruveforurensningen blir nøytralisert vil vandrende ørret og harr kunne bli en ennå større ressurs enn i dag. Om en vannstrøm på 0,5m³/s samt ukentlige lokkeflommer med større vannføring vil være tilstrekkelig for å lokke og lede fisken forbi området, bør vurderes av spisskompetanse innenfor fisk, som besittes av fylkesmannen. En ulempe ved at fiskeforekomsten akkurat langs prosjektstrekningen forringes bør kunne aksepteres. Men det bør være en forutsetning for konsesjon og konsesjonsvilkår at tilstrekkelig vannstrøm bevares til å sikre vandring av ørret og harr i Folla vassdraget. Redusert vannstrøm langs prosjektstrekningen vil forringe muligheten for elvesport så som kajakk, rafting etc., og da særlig i perioder med lite vannføring utenom flomperiodene. Det er vanskelig å finne avbøtende tiltak, annet enn større vannstrøm, noe som vil gå på bekostning av økonomien i utbygging."

[...]

Den 07.08.2007 mottok NVE en telefon fra ordføreren i Folldal kommune der det anmodes om at det blir gitt konsesjon. Ordføreren viser til de mange tapte arbeidsplassene i kommunen og til problemer med lønnsomhet i landbruket, og ber om at dette tas med i vurderingen. NVE har også mottatt telefon fra kommunen ved senere anledninger.

Fylkesmannen i Hedmark uttaler i brev av 30.11.2006

"Konsesjonssøknaden inneholder en generell beskrivelse av vegetasjonen i prosjektområdet og enkelte floristiske opplysninger om karplanter. Det er derimot ingen opplysninger om lav- og mosefloraen på trær, stein og berg langs selve vannstrengen. Dette er en betydelig svakhet ved søknaden idet det blant disse artene finnes en rekke rødlistearter som blant annet er avhengige av høy luftfuktighet, og som reduksjon i vannføring kan få stor negativ effekt på. Ut fra vår generelle kjennskap til det aktuelle prosjektområdet, anser vi det for relativt lite sannsynlig at slike arter finnes på den aktuelle elvestrekningen. Det kan likevel ikke utelukkes uten at det gjennomføres supplerende undersøkelser.

Utredningene vedrørende fiskens vandringer bygger på undersøkelser i regi av Glommaprosjektet. Merkinger av fisk i Høyegga i Alvda 36 km nedstrøms det foreslåtte kraftverket viser at særlig harr vandrer oppover Folla, noen så langt opp som til Folldal sentrum. I "Miljørapport inkludert biologisk mangfold" utarbeidet av Sweco Grøner i søknaden opplyses det at harrbestanden har gått tilbake i Folla antagelig som følge av andre kraftutbygginger i Glomma og Einunna.

Folla nedstrøms Folldal sentrum er i dag påvirket av utslippene fra gruvene i Folldal. På grunn av fortykning bedrer forholdene seg nedover elva. Folla er både oppstrøms Folldal sentrum og lenger ned regnet som en god og populær fiskeelv for harr, men også for ørret spesielt i øvre deler. Potensialet er betydelig med reduserte avrenninger av tungmetaller, og mulig framtidig betydning av Folla for langtvandrende storørret i Glomma må vektlegges.

Vandringsmønsteret til harr og ørret i Folla er ikke undersøkt og bør utredes nærmere. Fylkesmannen er derfor skeptisk til de foreliggende planer som i betydelig grad vil kunne påvirke vandringsmønsteret til fisken i Folla. En oppsummering av eksisterende viten vedrørende konsekvenser av vannføringsendringer (Saltveit 2006) viser at lokkeflommer har liten effekt. På bakgrunn av dette virker den foreslåtte minstevannføring liten og utilstrekkelig.

Fylkesmannen vil ikke tilrå at det gis konsesjon med bakgrunn i den foreliggende søknad, og ber om at det foretas supplerende utredninger vedrørende vegetasjon og fiskevandring før en eventuell konsesjonsbehandling. Dersom konsesjon blir gitt må manøvreringsreglementet tilpasses fiskens vandringer på en bedre måte med en større minstevannsføring om sommeren enn foreslått i søknaden.

Fylkesmannen kan for øvrig i slutte seg til søker og utreders beskrivelse av verdier i området og tiltakets effekter på miljøforhold og andre allmenne interesser innafor våre ansvarsområder."

Fylkesmannen i Hedmark uttaler i nytt brev av 12.06.2007 i etterkant av NVEs sluttbefaring:

"Fylkesmannen har i sin uttalelse av 30. november 2006 påpekt at det i konsesjonssøknaden bare er en generell beskrivelse av vegetasjonen i prosjektområdet og ingen opplysninger om lav- og mosefloraen på trær, stein og berg langs selve vannstrengen. En reduksjon av vannføringen i elva vil kunne få negativ virkning på slike arter. Ut fra Fylkesmannens generelle kjennskap til området ble det ansett som relativt lite sannsynlig å finne rødlistearter på den aktuelle elvestrekningen, men det ble likevel anbefalt å gjennomføre en supplerende undersøkelse for å avklare dette. Ved befaringen ble det registrert at det i og ved elveleiet er en del blokker og stor stein av ulikt opphav. Det ble som ventet ikke sett noen skogbestand av særlig interesse. Fylkesmannen opprettholder sin anbefaling om å gjennomføre en enkel undersøkelse for å registrere eventuelle interessante forekomster av lav og moser på stein, blokker og berg i den delen av elveløpet som blir berørt av en eventuell utbygging og å vurdere konsekvensene for eventuelle interessante arter ved den omsøkte utbyggingen.

Fylkesmannen har som grunnlag for sin uttalelse gått ut fra at rørledningen skulle følge den traséen som er angitt i konsesjonssøknaden. På befaringen syntes det å framgå at trasévalget ikke var avklart, og at f.eks. en trasé som delvis gikk langs elvekanten kunne bli aktuelt. En slik trasé vil kunne bli et betydelig mer omfattende og skjemmende naturinngrep enn den omsøkte traséen. Fylkesmannen ber om at traséen i hovedsak fastlegges i en eventuell konsesjon, dog slik at mindre avvik fra denne kan foretas under detaljplanleggingen.

Interessen for fiske etter harr og ørret er stor i Hedmark, og den er økende med økt fokus på fisketurisme. Det har gjennom lengre tid vært arbeidet aktivt for å gjøre Folla til en bedre fiskeelv. Fylkesmannen viser i denne sammenheng til "Vassdragsplan for Folla"

(kommunedelplan av desember 1995). Med bakgrunn i Lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. av 15. mai 1992, § 25, har rettighetshaverne langs Folla fått utarbeidet "Driftsplan for fiske i Folla" (Nashoug 2001).

Folla har hatt betydelige utslipp av tungmetaller fra gruvevirksomheten i området. Utslippene er etter avviklingen av gruvevirksomheten redusert, og vannkvaliteten er noe bedret. I lys av Vanddirektivet av 23. okt. 2006 (Europaparlaments- og Rådsdirektiv 2000/60/EF) skal det utarbeides forvaltningsplaner for å føre de ulike vassdragene tilbake til naturtilstanden, og i den forbindelse må det påregnes betydelig innsats for å redusere utslippene av tungmetaller. Folla vil derfor på lang sikt kunne bli en langt bedre fiskeelv for både harr og ørret enn i dag.

Kraftverksreguleringene i vassdragene i Hedmark har, til tross for bygging av fisketrapper og øvrige tiltak, ført til en reduksjon av de langtvandrende bestandene av harr og ørret. Uansett tilrettelegging for opp- og nedvandring forbi elvekraftverk må en regne med at langtvandrende arter møter større hindringer enn om elva var i uregulert tilstand, noe som kan svekke de gjenværende bestandene. Mange mindre elvekraftverk vil fragmentere elvelevende fiskebestander til mer avgrensede lokale, stasjonære bestander. Etter Fylkesmannen syn er dette en uønsket utvikling, og en bør søke å opprettholde de gjenværende elvestrekningene mest mulig urørt.

Fylkesmannen fraråder derfor at konsesjonssøknad blir innvilget."

Hedmark fylkeskommune uttaler i brev av 15.12.2006:

"Kulturvernfarende forhold

Fylkesdirektøren sier seg i hovedsak enig i konsekvensvurderingen av tiltaket i forhold til kulturminnene. Når et tiltak vurderes å ha innvirkning på et automatisk fredet kulturminne uten at det griper direkte inn i kulturminnet eller dets sikringssone på 5 m, skal det vurderes om tiltaket kan virke utilbørlig skjemmende jf. kulturminneloven. I konsekvensvurderingen er tiltaket vurdert til å ha middels negativ innvirkning. Fylkesdirektøren sier seg enig i vurderingen, og finner derfor ikke at tiltaket kan virke utilbørlig skjemmende på de automatisk fredete kulturminnene.

Med hensyn til verdivurderingen for øvrig savnes det en verdivurdering av Sålåpinnklemma som et sted med lokalhistorisk betydning. Stedsnavnet er redegjort for på en god måte, noe som viser til at stryket og navnet formidler en spennende side ved Folla som transportåre. Stryket og navnet på stryket er klart av lokal kulturhistorisk betydning. Det burde derfor framkommet en verdivurdering og en påfølgende konsekvensvurdering av tiltaket i forhold til dette temaet.

Det savnes også en vurdering av den registrete løetufta og det omkringliggende kulturlandskapet, spesielt fordi det under pkt 3.5 nevnes særskilt også nyere tids kulturminner og kulturmiljøer.

Hedmark fylkeskommune har ikke kjennskap til nyere tids kulturminner som kan bli berørt av tiltaket, ut over den registrete løetufta. Fylkesdirektøren har derfor ingen innvendinger i mot søknaden ut fra dette hensynet. Dersom det i den videre prosessen avdekkes nyere tids kulturminner innenfor det berørte området, ber vi om at fylkeskommunen varsles slik at kulturminnene kan bli undersøkt og dokumentert."

Statens vegvesen - Region øst uttaler i brev av 24.10.2006:

" Småkraft AS søker om tillatelse til å bygge et kraftverk i Folla ved Moskardet i Folldal kommune. Kraftverket vil være et rent elvekraftverk med beregnet produksjon 16,4 GWh i et midlere år.

Vi forutsetter at atkomsten til kraftverket skjer fra den kommunale vein Grimsbu - Rykroken og at utbyggingen ikke får noen konsekvenser for riksveg 29.

Statens vegvesen har ellers ingen merknader til konsesjonssøknaden."

Norges Jeger- og Fiskerforbund Hedmark uttaler i brev av 21.11.2006:

"NJFF-Hedmark og Folldal JFF ønsker å komme med følgende kommentarer til søknaden fra Småkraftverk:

1. Midler til landskapspleie og biotopforbedrende /biotopbevarende tiltak.

Det MÅ avsettes midler til landskapspleie og biotopforbedrende/biotopbevarende tiltak. Dvs. kulper hvor fisken kan stå i etter lokkeflommene og fisketrapp. Dette er viktig for å ta vare på fiskebestanden.

2. Lokkeflommene.

Lokkelommene MÅ starte tidligere. Harren starter vandringen tidligere enn 15. juli, gjerne allerede ved første flora på våren. Søknaden viser her til at det i denne perioden ofte er naturlig høy vannføring; men det er viktig at vi her er føre var og sikrer oss mot mulig "tørke". Harren krever høy vannføring for å vandre. Hvis lokkeflommene starter tidligere vil mer av harren vandre forbi kraftstasjonen. Dette vil også sikre oss mot at en god del fisk vil dø, spesielt yngel, når vannstanden svinger slik i løpet av sensommer og høst. Fisk som blir stående igjen i dammer utenfor hovedløpet som tørker ut når vannet fordampes.

3. Fiskens vandring og inntaksterskel.

Ørreten vil antagelig klare utfordringene ved denne utbygningen ganske bra hvis det settes inn tiltak innen landskapspleie. Harren derimot er ikke så høyt prioritert, eller nevnt i rapporten og søknaden. Harren er ikke fullt så tilpassningsdyktig. Den krever høy vannstand for å vandre. I tillegg vil den ikke hoppe. Dette vil i praksis si at en anleggelse av terskel vil være et stort hinder for harrens muligheter til å vandre!

4. Prøveanlegg for våtmarksrensing av utslipp fra nedlagte gruver.

Vi vil peke på pkt 3.4 i søknaden om biologisk mangfold. I søknaden står det at mangfoldet i ferskvannet har redusert verdi på grunn av forurensing er fra nedlagte gruver ved. Folldal sentrum. Dette er et argument som nå ikke lenger "holder mål". Det har over lang tid vært jobbet med denne problemstillingen og i disse dager arbeides det med å bygge et prøveanlegg for våtmarksrensing av disse utslippene. Dette vil på sikt øke mangfoldet i elva og øke dens verdi som fiskeelv. Vannkvaliteten vil bedres, noe som igjen åpner for større muligheter for fiskevandring og fiskeaktivitet. Ved forbedret vannkvalitet vil dette også rette opp det negative forholdet vi i dag har på produksjon av bunndyr i området, noe som igjen vil påvirke fiskens levekår.

Generelle konsekvenser.

De som velger å slå seg ned i Folldal er folk som er glad i naturen og bruker denne aktivt. Et prosjekt som dette, uten at de ulike negative konsekvenser blir prioritert og rettet opp, vil kunne få store konsekvenser for elva Folla og kan dermed gi en forringelse for grupper som ønsker å bruke elva til fiske og andre friluftaktiviteter. Utbyggingen ikke bare vil påvirke Folla, men også sideelva Grimsa. En stor del av harren vandrer nettopp opp i denne elva. Grimsa er vernet mot kraftutbygging, men vil her bli rammet av utbyggingen i Folla.

Det er således et naturlig krav at om Sålepinneklemma kraftverk utbygges, så må det bli lagt til rette for at Folla ikke skades, men at utbyggingen tvert i mot kan være et bidrag til å gjenskape elva som en rik og god fiskeelv. Dette vil være positivt både for befolkning lokalt, turisme og ikke minst, la utbyggeren framstå med en profil som også kan virke positivt for andre utbyggingsprosjekter framover."

Norges Padleforbund uttaler i brev av 30.11.2006

"Elvepadling som friluftsliv og turisme i Norge

Norge blir på verdensbasis regnet som et av de beste land for elvepadling. Fremdeles finnes det elver av øverste kvalitet som ikke er utbygd. Dette er gjort kjent gjennom internasjonal presse og arrangementer i regi av NPF, og et stigende antall utlendinger kommer for å oppleve vår vakre natur og fantastiske elver. Kombinasjonen av god tilgjengelighet, forholdsvis uberørt natur og allemannsretten gir rom for naturutfoldelse utlendinger ikkje trodde eksisterte. Vår nåværende Statsminister uttalte i sin nyttårstale under forrige periode som regjeringssjef at tiden for de store vannkraftutbygninger er forbi. Det var oppløftende signaler. Imidlertid ser vi at friluftsliv generelt og elvepadling spesielt relatert til elvene, nå trues av en stadig økende utbygging av mindre vassdrag.

Padlemulighetene i Folla

I konsesjonssøknaden punkt 3.6.1 gis det inntrykk av at Folla ikke har verdi som padleelv. Dette medfører ikke riktighet. Elvepadling har foregått i Folla siden tidlig på 80-tallet og elva regnes som en klassiker for elvepadling i Norge. Utallige padlere fra inn og utland har benyttet denne perlen. Lokale padlere har denne elva som sin faste padleelv. Dersom Folla blir utbygd vil norske og utenlandske padlere miste en av de beste elvene som er av en middels til lav vanskelighetsgrad, og som likevel er interessant. Strykene er lange og kontinuerlige, og går gjennom et flott landskap. Det er få elver i denne kategorien elver i Norge. Den mest benyttede delen for elvepadling strekker seg fra Moan til Dølplassen, en strekning på 10-11 km. Det starter med ganske friske stryk i det øverste partiet av strekningen og går etter et par km over i gradvis moderat vanskelighetsgrad. Best vannstand for elvepadling ligger på rundt 40 m³/s.

Tilgjengelighet

Folla er med sin beliggenhet åpenbar som padleelv med enkelt adkomst fra både E6 og RV. Folla ligger i en region med et rikt utvalg av padlebare elver som i sin totalitet utgjør muligheter for padlere med ulik erfaring og ferdighet. Dette elvemangfoldet er viktig, dels fordi elvepadlere drar på tur og ønsker å få padlet flest mulig elver på den tiden en har til rådighet, og dels fordi det gir mulighet til grupper med padlere av ulik ferdighetsnivå til å delta.

Konklusjon

Norges Padleforbund anbefaler, med bakgrunn i våre kommentarer til konsesjonssøknaden, at Småkraft AS ikke gis konsesjon for utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk i Folla."

Grimsbu Turistsenter / Grimsbu Fritid uttaler i brev av 28.11.2006

"Etter nøye gjennomgang av konsesjonssøknaden har vi funnet det nødvendig og komme med noen innsigelser til søknaden. Søknaden til Sålåpinnklemma kraftverk har ikke formidlet et riktig bilde av turistnæringens, Kajakk padlerne eller Sportsfiskenes bruk av området. Folla vassdragets nytteverdi er grovt undervurder i søknaden.

Etter hva vi kan se av konsesjonssøknaden omhandler den kun et lite område i Folla vassdraget, men vi må se bruken av vassdraget i et større bilde og en vannkraftutbygging vil ha konsekvenser for alle som bruker vassdraget.

Utbygging av småkraftverk høres ganske uskyldig ut, men når man legger en større del av elven Folla i rør og utbyggingen medfører en 13 meter bred rørgate ved siden av et til nå urørt natur område som er hyppig brukt av sportsfisker og kajakkpadlere er det ikke lengre snakk om små naturinngrep, men et større natur inngrep og mange brukere som blir direkte berørt av en kraftverkutbygging.

Turistnæringen i Folldal.

Grimsbu Turistsenter er en familiebedrift som ble startet i 1963, vi driver et helårs åpent turistsenter med 4 årsverk og med opp til 17 ansatte i høysesongen.

Om sommeren er det mange sportsfiskere fra flere forskjellige land som overnatter hos oss. Vi har gjester som kommer tilbake år etter år for å fiske i elvene rundt Grimsbu. Vi har for eksempel en gruppe svensker som kommer hver juni for å fiske harr. Vi har også mange overnattinger i forbindelse med kurs og aktiviteter til Grimsbu Fritid. Ca 60% av overnattingene vi har om sommeren er sportsfiskere og kajakkpadlere.

Dagens turister er opptatt av urørt natur, muligheter for og drive med flere forskjellige aktiviteter på et sted er avgjørende for valg av feriested. En kraftverkutbygging i hovedvassdraget i dalføret Folla, er etter vår mening skadelig for turistnæringen, og vi kan ikke lengre skille med urørt natur.

En del av utbygningsområdet er synlig fra veien, det er også der man ser Rondane massivet for første gang. Turister på vei oppover dalen vil stoppe og ta denne utsikten i nærmere øyesyn.

Slik vi ser det vil en utbygging av Folla føre til at terskelen for utbygging av sideelvene til Folla som Grimsa og Kakella bli enklere, og dermed enda mindre muligheter for aktivitet for våres turister.

Sportsfiskere.

Vesleofsen i 1995 forandret en del på elveløpet i Folla mellom Grimsbu og Moskaret. Det ble flyttet på noen store steiner og et par av de beste fiskeplassene ble borte. Dette resulterte i at de faste fiskerne flyttet sitt fiske nedover til Moskaret som har mange og gode fiskeplasser. Det er nå store forhåpninger blant sportsfiskerne til at tiltakene som er satt i gang vedrørende Folldal gruver skal gjøre Follavasdraget enda mer eksklusivt i årene som kommer.

Arbeidsplasser

Potensialet i økoturisme og aktiviteter i området er større en det ene årsverket som Sålåpinnklemma kraftverk bruker som argument i sin søknad (kap 3.11 side 16). Vi har i dag 2

personer som fyller sommeren med kajakk-kurs og guide turer. Sesongen starter i juni og til september. Folldal har siden gruen ble lagt ned strevd med og skape nye arbeidsplasser. Med sine 1700 innbyggere har vi ikke råd til å ødelegge de eksisterende arbeidsplassene. Bygdas største potensial ligger i den enorme og urørte naturen vi har jf. Strategisk næringsplan ang. Reiselivet.

Man kan trygt si at en kraftutbygging i Folla vil direkte berøre arbeidsplassene på Grimsbu Turistsenter. Da sportsfiskerne ikke lengre ser noen grunn til å besøke Folldal.

Kajakk padlerne.

Grimsbu Fritid ble startet i 2001 som en underavdeling til Grimsbu Turistsenter. Grunnen til at vi startet opp var at vi så at det var et behov for å få flere aktiviteter for våres gjester. Ved og kunne tilby kurs med klatring, kano og kajakk ville vi kunne trekke flere turister til bygda, samt at turistene ville oppholde seg her under lengre perioder en før. Potensial til Grimsbu Fritid er tilnærmet ubegrenset da vi bruker naturen og mulighetene rundt oss til og skape flere aktiviteter. Daglig leder på Grimsbu Fritid har vært aktiv kano og kajakk padler i over 20 år. Han har padlet alle elvene som er rundt Folldal og er lommekjent med forholdene i elvene. Folk tar ofte kontakt med han om vannstad, temperatur og fiskeforhold. Fiskere og elvepadlere har en felles interesse i å vite hvordan elven og strømmene forandrer seg ved forskjellige vannstander. Fiskere er spesielt opptatt av å vite om flommen har forandret på elveløpet.

I USA er kajakk sporten den raskest voksende idretten og har vært det de siste årene. I Norge er det i dag ikke noe eksakt tall på antall kajakkpadlere, men i Norges padleforbund er det 11000 medlemmer. Antall kajakk padlere er nok enda høyere.

Grimsbu Fritid avholder kurs på strekningen Moskaret i Folla. Folla er en typisk rullestens elv i motsetning til Sjoa og Driva som begge har en elvebunn med stein plater som man lett kan sette fast kroppsdeler og utstyr. Dette sammen med at elven har relativt lavt volum gjør Folla til en vel egnet elv og holde kurs i. Det som også er fordel med elvepartiet i Folla som vi kaller Moskaret er at det er padlebart på alle vannstander uten at vanskelighetsgraden forandres. Ved at man har flere graderinger av elvestryk samlet på et lite område trenger man heller ikke reise til flere forskjellige elver eller partier av elver for å avholde kurs. Dette er en stor besparelse i tid og penger.

Grimsbu Fritid har hittil i år hatt med 324 gjester på våre aktiviteter. Sesongen for kursaktivitetene er fra slutten av juni og frem til september.

Hvis det blir kraftutbygging i Folla kan ikke vi lengre arrangere kurs på Grimsbu, og de arbeidsplasser som vi har skapt vil bli borte.

Padlermiljø i Folldal

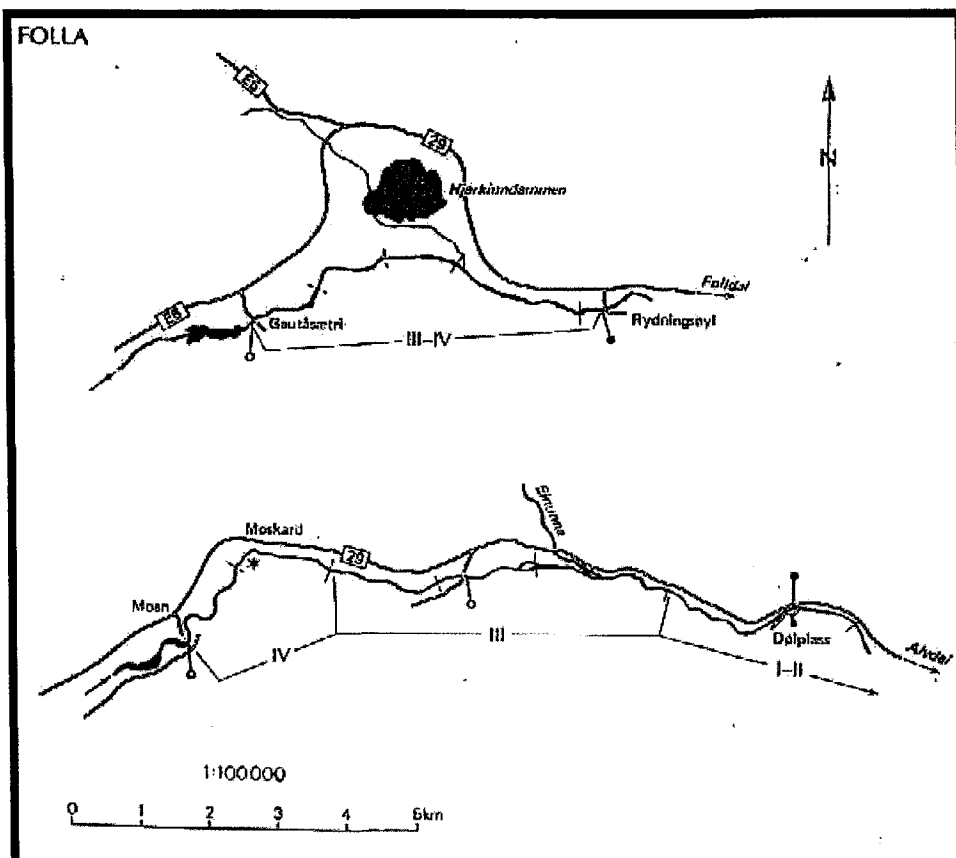
De siste årene har Folldal fått et padlermiljø med 16 kajakk padlere. Som bruker Moskaret som padle strekke. Moskaret er den eneste ordentlige muligheten for padling i nærområdet. Ved og ha Moskaret som padlemulighet kan man lett organisere kveldsturer. Ved lav vannstand padles kun den øvre delen av Moskaret. Fra Moan og ned til Vangen. Dette er de beste padlestrekken i Folla, å ved en eventuell kraftverk utbygging bli ødelagt for alltid.

Kajakkpadling siden 1983

Folla og Moskaret ble allerede padlet i 1983, den gang med glasfiber kajaker. Dette var ett av de første kursene i elv i Norge.

Folla blir hyppig besøkt av elvepadlere fra hele Europa. På sin reise oppover eller nedover vårt landstrakte land er Folla og Moskaret et av de obligatoriske strekningene som må padles på turen før ferden går videre til Setningen eller Driva.

Det er også noen Tsjekiske tur operatører som passerer Folldalen og rafter strekningen i Moskaret. Mange av de store padleklubbene i Norge organiserer helgeturer til Folla og Moskaret. Folla har to partier som er egnet for kajakk padling Moskaret og partiet bak Hjerkin dammen, dette partiet kan kun padles på høy flom om våren eller i forbindelse med høst flommen.

Bilde 4 padle strekninger i Folla.

Gruve forurensningen i Folldal

Folla er tilnærmet fisketom en strekning på 12 km fra Folldal sentrum til Grimsas utløp i Folla ved Grimsbu. Videre nedover i Folla og i Glomma finnes fisk.

Bergvesenet har et forsøks anlegg for å teste ut våtmark som rensemetode. Miljøsikringsfondet bevilger midler til forsøksanlegget.

Miljøverndepartementet målsetting er at forurensinga skal reduseres ned til maksimalt 10 – 15 mikrogram kopper pr liter. (Den biologiske grensa for fisk er cirka dette nivået.) innen 2010.

Det er til dags dato ikke noen dokumentasjon på at en kraftverk utbygging har hatt en positiv virkning for fiske bestanden i elver som er blitt utbygd. Ved og legge en større del av Folla i rør og bare slippe en liten del av vann strømmen i selve elveleiet (500 liter pr sekund), har man i realiteten bare laget en "fiske trapp" eller "bypass kanal".

En nylig utgitt rapport i Sverige fra Vattenkraftmiljø om fisketrapper viser 70% dødelighet ved vandring oppover, og 17% dødelighet ved fiskens vandring nedover i trappene. Folla

vassdraget er tidligere belastet med forurensning fra Folldal gruver og en eventuell kraftutbygging vil være skadelig for fiskebestanden i vassdraget.

Det er nå satt i gang tiltak som skal redusere utslippen til akseptable verdier innen 2010.

Kulturminner.

Der Folla tar en skarp sving i Moskaret. Ovenfor det planlagte kraftverket stasjonen, er det en grunnmur bygd opp av stein. Grunnmuren ligger rett ved elva (ca 10 meter). Etter å ha studert de gamle bygdebøkene fant vi dette sitatet.

Sitat fra Bygdebok for Folldal:

Moskaret Gn. 48, bn. 8. side 30.

"Kvernhus i bekken. Nede ved Folla var det brote kvernstein i skiferen, som besto av talkum, grafitt, granatoeder - krystallar og skifer. Rester av kvernstøhuset - 5x5 m. - syner enda ved kvernstøhølen i Folla. Mellom stua og elva ligg ein større haug med avfall. Ole Toreson selde 19/21811 kvernsteinbrottet til direktør Daldorf «til evig tid» for 20 rd."

Grunnmurens størrelse og plassering passer inn med det vi har funnet i bygdeboka.

Grunnmuren er ikke lett å finne hvis man ikke er en som vandrer langs elva, men det er en fin fiskeplass der som mange besøker. Det er også der kajakk padlerne tar en pause før de padler videre nedover Folla. At disse historiske minnene ikke er nevnt i konsesjonssøknaden til Sålåpinnklemma kraftverk er betenkelig.

Det finnes mange spor etter elevfløting og andre aktiviteter nedover utbygningsområdet, Disse finner man lett hvis man tar seg en tur nedover vassdraget. Det er også nevnt flere steder i bygdebøkene om Folldal. Bilde 7 bilde av tydelige spor av forhistorisk aktiviteter i utbygningsområdet som ikke er nevnt i søknaden.

Dette er en historie vi forteller til våre gjester når vi holder kurs, historien om den første ekstremsports utøveren i Folldal. Dette er en bra fortelling som passer godt på vår kurs i Moskaret. Den setter en spiss på hele opplevelsen, samtidig gir den et godt innblikk i de enorme naturkreftene som herjet under Storofsen. Den forteller også historien om gården vi eier Moan Nedre.

Grimsbu Fritid tilbyr opplevelser som inneholder et læringskonsept der gjestene også får kunnskap om natur, miljø og lokal kultur. Grimsbu Turistsenter har de siste årene også pusset opp gården Moan Nedre. Denne gården ligger 200 meter fra Folla i Moskaret og er tiltenkt brukt som base for utendørs aktiviteter utover. Det er også flere andre aktiviteter som er tiltenkt i området, men disse vil ikke bli startet opp før sommeren 2008.

Det har ikke vært noen forespørsel fra Sålåpinnklemma kraftverk om eventuelle konsekvenser for Grimsbu Turistsenter / Grimsbu Fritid hvis det ble kraftutbygging verken når det gjelder turisme, fiskere eller kajakk og kano aktivitetene hos oss. Tap av inntektsgrunnlag eller arbeidsplasser. Grimsbu Turistsenter / Grimsbu Fritid håper vi gjennom dette har gitt et bilde av hvilke konsekvenser Sålåpinnklemma kraftverk har for vår virksomhet og turistnæringen i Folldal.

Grimsbu Turistsenter / Grimsbu Fritid anbefaler, med bakgrunn av vår innsigelser til konsesjonssøknaden, at Småkraft AS ikke gis konsesjon for utbygging av kraftverk i Folla."

European Fly Fishers Association og The Grayling society v/ Geir Kjensmo uttaler i brev av 28.11.2006:

"Jeg representer i denne uttalelse organisasjonene European Fly Fishing Association (EFFA) og The Grayling Society. Uttalelsen er også støttet av De Federatie Vlaamske Vliegvisser, Vereniging de Nederlandse Vliegvisser og en mengde frittstående fluefiskere i inn- og utland.

Etter gjennomgang av konsesjonssøknaden, har vi følgende kommentarer til saken.

De mange protester fra fluefiskere som er sendt inn, må betraktes som uttalelser i saken. Sammenslutningene av fluefiskere i ulike organisasjoner så vel som enkeltstående, har i dag som fremste foremål; å verne vann og vassdrag for å bedre fiskens vilkår og dermed fisket. Derfor står alle disse fluefiskere sammen om å bekjempe enhver utbygging av viktige hoved- eller sidevassdrag. Denne gruppen fluefiskere er meget oppdatert på limnologi og forhold rundt kraftutbyggingen.

Sportsfiske eller fremst fluefiske, er i dag den fremste årsak til at flere og flere fra sentrale områder av Europa legger reisen til Hedmark. Spisset markedsføring i de rette kundegrupper, har ført til en stor interesse for å reise til Hedmark. Folla har siden artikler av Hans van Klinken tidlig på 80-tallet, hatt en stor interesse fra fluefiskere rundt Europa og det er i dag en økende tilstrømning av fiskere. Grunnen til dette er at elven foruten utslippene fra gruvevirksomheten, er uregulert og i liten grad påvirket av menneskelig aktivitet. Den flotte naturen bidrar også til at verdensvante fluefiskere sammenligner elven med elver på New Zealand. Nå har nyheten om at finansieringen og ansvarsfordelingen rundt opprensning fra gruvedriften også nådd Europa, og dette har utløst en sterk entusiasme over mulighetene og potensialet elven nå har.

Selv om konsesjonssøknaden nå dreier seg om en småskala utbygging, finnes det INGEN eksempler på at kraftutbygging ikke har ført til annet ulempe og en nedgang i stammen av villfisk. Anlegg av denne type og minstevannføring, fører til hinder for nærings- og gytevandring for både ørret og harr. I tillegg fører minstevannføring til at betydelige arealer av elvebunn blir liggende tørr i perioder. Dette fører til utdøing av viktige insektsarter for fisken som navnbare døgnfluer, vårfluer og steinfluer. Næringsgrunnlaget blir redusert i en ellers næringsfattig elv.

Det er viktig for Norge som turistnasjon og for å bevare livskvaliteten for landets egne innbyggere, å bevare og verne de få uregulerte vassdragene vi nå har igjen. Politisk er det siden noen år tilbake, uttalt at de store vannkraftutbyggingene sin tid er over. Imidlertid er småskala utbygging i dag like truende for et aktivt friluftsliv og spesielt sportsfiske. De små vassdragene og side-elvene til de store, er de viktigste gyteområdene for stammer av vill fisk. Tillates nå småskala utbygging i flere av disse vassdragene, vil fiskebestanden mer av dette enn noe annet, bli redusert.

Det er ironisk at mens opprensningen fra gruvedriften nå settes i gang, så søkes det om utbygging som igjen vil hemme mulighetene for elven. Vi går så langt som å si at pengene som brukes på opprensning, er bortkastede penger hvis utbygging av Folla tillates. Folla er unik med sin omliggende natur, uregulerte ferd gjennom dalføret og tilgjengelighet, for den store gruppen av fluefiskere/sportsfiskere vi her representerer. Foruten hemmende for turistnæringen i området, så vil en utbygging som det her søkes om, igjen representere et menneskelig inngrep som er med på å redusere bestanden av naturlige arter. Det er få elver igjen som Folla!

Jeg med de organisasjoner jeg representerer, anbefaler med bakgrunn i våre kommentarer til konsesjonssøknaden, at Småkraft AS ikke gis konsesjon for utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk i Folla."

Børge Røhjell, på vegne av elvepadlere i Nord-Østerdal uttaler i brev av 28.11.2006:

"På grunn av at vi ikke har noen klubb å forholde oss til, må denne høringsuttalelsen sees på som et innlegg fra frie aktører i padlemiljøet i Nord-Østerdal. Jeg har vært i kontakt med de fleste aktive padlere i Nord-Østerdal og alle stiller seg bak denne høringsuttalelsen og uttalelsen fra Norges padleforbund. Her i Folldal og Nord-Østerdalen finnes det få elver som egner seg godt for elvepadling med kajakk. Dette gjelder spesielt når det er normalvannstand om sommeren. Den eneste strekningen som egner seg godt for elvepadling er da Moskaret. Hvis utbyggerne får sine planer realisert vil denne strekningen bli ødelagt og vi må belage oss på en lengre kjøretur for å få padlet. For oss betyr det at vi må bruke en hel dag på en padletur, istedenfor en ettermiddag som vi nå har mulighet til. Det sier seg selv at konsekvensen blir at det blir mindre padling!

Ellers vises det til høringsuttalelsen fra Norges padleforbund.

Vi anbefaler, med bakgrunn i våre kommentarer til konsesjonssøknaden, at det ikke gis konsesjon for utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk."

Etter befaringsmottok vi følgende tilleggsuttalelse, datert 10.06.2007, med kopi av utdrag fra en bok om elvepadling der padlestrekningen i Folla fra Moan til Dølplassen er beskrevet. :

"Viser til synfaring i Folla tirsdag 5. juni 2007, og sender over som avtalt guidebeskrivelsen for det aktuelle området. Bildet i guiden er fra området der kraftstasjonen forhåpentligvis ikke vil stå. Hvis dere likevel skulle finne på å gi konsesjon, ønsker padlemiljøet i Nord-Østerdal at utbyggerne legger til rette for padling. For eksempel kan det lages en lekeplass (surfebølger) for kajakkpadlere. Dette vil vi komme nærmere tilbake til hvis det skulle bli aktuelt. Men det hadde vært fint om dere i en eventuell konsesjon, kunne nevnt at utbyggerne skal på best mulig måte legge forholdene til rette for padling."

Brekken Jann Ivar uttaler i brev av 01.12.2006:

"Jeg viser til kunngjøring om høring av søknad om konsesjon for kraftutbygging i Folla i Hedmark kommune. Søknaden gjelder utbygging av Sålåpinnklemma i Folldal kommune. Dersom tiltaket gjennomføres, vil det bety at en strekning på ca. 1 km blir lagt i rør.

Det er grunn til å påpeke følgende når det gjelder verneinteresser:

- *Folla er i dag uregulert. Dette er en verdi i seg selv i og med at mange elver av en viss størrelse allerede er utnyttet til kraftproduksjon. De få elvene som er igjen bør derfor kun utbygges i helt spesielle tilfeller.*
- *Den aktuelle strekningen som vil bli påvirket av kraftanlegget er relativt spesiell på grunn av fossefallene og formen på elveløpet. De finnes få slike strekninger i NordØsterdalen. Av hensyn til naturlandskapet er det derfor uheldig at fossene blir borte.*
- *Selv om det skal legges til rette for minstevannføring, og lokkeflommer i deler av året, så vil tiltaket trolig allikevel være negativt for fiskens vandringer. Det er også grunn til å påpeke at det arbeides for å rense avrenningen til Folla fra gruuevirksomheten i Folldal - blant annet av hensyn til livet i elva.*

- *Folla brukes stadig mer av padlere. Den planlagte utbyggingen vil ikke gjøre det mulig for padlere å passere. For utviklingen av reiselivet og for å sikre friluftinteressene bør strekningen ikke bygges ut.*

Energimengden fra det planlagte anlegget er relativt beskjeden, og har meget beskjeden effekt når det gjelder samfunnets behov for økt energitilførsel. Det er all til å påpeke at statens strategi om storsatsing på bioenergi i utgangspunktet er langt bedre enn å satse på ytterligere kraftutbygging - spesielt i uberørte områder

På bakgrunn av momentene ovenfor, vil jeg sterkt anbefale NVE å ikke gå inn for utbygging av Sålåpinnklemma i Folla.

Ryen Bjørn uttaler i brev av 01.12.2006

"Jeg viser til kunngjøring om høring av søknad om konsesjon for kraftutbygging i Folla i Hedmark kommune. Søknaden gjelder utbygging av Sålåpinnklemma i Folldal kommune. Dersom tiltaket gjennomføres, vil det bety at en strekning på ca 1 km av elva vil bli lagt i rør. Denne strekningen er i dag uberørt og har form som en trang dal med mange fine fossefall - med en høydeforskjell på ca. 30 m. Jeg er eier av en skogseiendom, g.nr. 52 b.nr. 24 (tidligere g.nr. 48 b. nr. 31), som grenser inntil det planlagte tiltaksområde. Jeg kan ikke se at konsesjonssøknaden vurderer eventuelle negative konsekvenser for skogbruk knyttet til oppvarmet vann som slippes ut fra det planlagte kraftanlegget - i og med at det varme vannet trolig vil medføre store mengder damp ut i nærområdet. Som igjen trolig vil føre til ising på barskogen. Om - og i hvor stor grad dette vil påvirke vekstforholdene for skogen, bør vurderes, og det bør eventuelt stilles krav om avbøtende tiltak. Jeg ber om at dette vurderes av tiltakshaver og ansvarlig myndighet."

Leif A. Christiansen, Danmark uttaler i e-post av 12.2.2007

"Jeg håber at det er en dårlig spøg, at Folla nu er i fare for påvirkning af "Small scale hydro power plants "eller andet lignende djævelskab! Jeg har besøgt Folla for 2 år siden ved Alvdal og blev meget betaget af elven og naturen, som fortjener stor respekt. Det er grotesk at man i Norge i år 2007 åbenbart fortsat arbejder på at udbygge vandkraften. Har man virkelig ikke lært noget af sine nabolandes fejltagelser på dette punkt gennem tiderne? Det er som om at man vil bæse og have mel i munden på samme tid, for tror man virkelig at en besøgende fisketurist vil ofre i tusindevis af kroner på fiskeri i Norge, hvis det syn som møder én er ødelagt natur, vandkraft mv.?? For mit vedkommende bruger jeg minimum 10.000,- årligt i Norge. Min fiskekompis gør det samme og bidrager dermed til økonomien lokalt. Og vi er langt fra alene! Vejen frem er at spare på energien og effektivisering - ikke mere elforbrug! Med håb om at Folla og andre elve i Norge respekteres og bevares som de er. "

I tillegg har NVE mottatt rundt 320 protest e-poster. De fleste er likelydende:

"I strongly protest at the building of a hydro power plant on the River Folla. This river has the potential of becoming a popular destination for European anglers, particularly now since conservation work has already started. Restriction and control of river flows elsewhere, have generally proven to harm natural strains of wild fish."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 29.3.2007 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Folldal kommune

Uttalelse:

- 1. Folldal kommune stiller seg positiv til utbygging av elvekraftverk i Moskardet. Kraftverket er i samsvar med "Plan for småskala vannkraftutbygging for Folldal. "*
- 2. Det påpekes at Miljøverndepartementet har gitt Nærings- og Handelsdepartementet et pålegg om å redusere gruveforurensningen fra Folldal sentrum ned til maksimalt 10-15 mikrogram kobber pr liter vann innen 2010 målt ved Folshaugmoen Det må forutsettes at fra og med 2010 vil utbyggingsområdet ikke ha forringede oppvekstmuligheter for fisk grunnet dårlig vannkvalitet. Det bør likevel kunne aksepteres at redusert vannstrøm gir begrensninger for fisk og fiske langs det avgrensede prosjektområdet. Men konsesjon og konsesjonsvilkår må utformes slik at kraftverket ikke begrenser vandring av ørret og harr forbi kraftverket. Konsesjon og konsesjonsvilkår bør utformes slik at det ligger tallfestede føringer på både minstevannføring og hyppighet og størrelse på lokkeflommer. Vilkår på minstevannføring og lokkeflommer bør vurderes av spesiell fiskefaglig kompetanse hos fylkesmannen.*

Småkrafts kommentarer:

- 1. Småkraft er takknemlig for kommunens uttalelse. Vi er orientert om "Plan for småskala vannkraftutbygging for Folldal ". Denne planen ble lagt frem som en egen sak for kommunestyret i Folldal i mars 2004. Sålåpinnklemma (Folla ved Moskaret) var et av de vassdrag i området som ble anbefalt utbygd. På bakgrunn av dette har grunneierne gått i gang med planleggingen av en utbygging sammen med Småkraft AS. Dette er i tråd med Folldal Kommune sin handlingsplan for landbruket der det står følgende: "Folldal har fra naturens side bekker og små elver som vil kunne være egnet for mikrokraftverk. Ofte har disse betydelige fall (og dermed også energi) ned mot dalbunnen. De senere år er det utviklet teknologi samt praktiske prosedyrer for småskala produksjon av energi med salg til lokale kraftselskap." Grunneierne vil understreke viktigheten av kraftverket vil være et viktig bidrag som tileggsinntekter til dagens landbruk. Dette vil stimulere til videre opprettholdelse av kulturlandskap og bosetting i området.*
- 2. Småkraft er orientert om dette. Viser ellers til kommentarer til Fylkesmannen i Hedmark.*

Fylkesmannen i Hedmark

Uttalelse:

- 1. Konsesjonssøknaden inneholder en generell beskrivelse av vegetasjonen i prosjektområdet og enkelte floristiske opplysninger om karplanter. Det er derimot ingen opplysninger om lav- og mosefloraen på trær, stein og berg langs selve vannstrengen. Dette er en betydelig svakhet ved søknaden idet det blant disse artene finnes en rekke rødlistearter som blant annet er avhengig av høy luftfuktighet, og som reduksjon i vannføring kan få stor negativ effekt på. Utfra vår generelle kjennskap til det aktuelle prosjektområdet, anser vi det for relativt lite sannsynlig at slike arter finnes på den aktuelle elvestrekningen.*

2. Fylkesmannen vil ikke tilrå at det gis konsesjon med bakgrunn i den foreliggende søknad og ber om at det foretas supplerende utredninger vedrørende vegetasjon og fiskevandring før en eventuell konsesjonsbehandling. Dersom konsesjon blir gitt må manøvreringsreglementet tilpasses fiskens vandring på en bedre måte med en større minstevannføring om sommeren enn foreslått i søknaden. Fylkesmannen kan for øvrig slutte seg til søker og utreders beskrivelse av verdier i området og tiltakets effekter på miljøforhold og andre allmenne interesser innafor våre ansvarsområder.

Småkrafts kommentarer:

1. Småkraft har gjennomført miljøundersøkelse som tilfredsstiller de krav som settes til prosjektet ut fra tidligere funn og registreringer i området. Som Fylkesmannen er vi av den oppfatning av at det er "relativt lite sannsynlig at slike arter finnes på den aktuelle elvestrekningen." Ut fra dette mener vi det ikke er noe som indikerer at ytterligere undersøkelser bør påkreves.
2. Det er viktig å opprettholde fiskens vandringsmulighet i Folla. Det er derfor lagt vekt på å ha et vannføringsregime i elva i prosjektområdet som tilfredsstiller fiskens krav. Det spesielle inntaksarrangementet i dette prosjektet blir foreslått for nettopp å ivareta fiskens vandringsmulighet. Det er riktig som Fylkesmannen påpeker at lokkeflommer ikke alltid har den ønskede virkningen. I vårt forslag til vannføringsregime mener vi at den vil være tilstrekkelig til at fisk vil kunne vandre forbi uten større problemer. I forhold til prosjektets størrelse vil det ikke være aktuelt å gjennomføre egne studier av fiskens vandring forbi prosjektområdet. Det vil både kreve lang tid og store ressurser.

Hedmark fylkeskommune

Uttalelse:

Hedmark fylkeskommune har ikke kjennskap til nyere tids kulturminner som kan bli berørt av tiltaket, ut over den registrerte løtufta. Fylkesdirektøren har derfor ingen innvendinger i mot søknaden utfra dette hensynet. Dersom det i den videre prosessen avdekkes nyere tids kulturminner innenfor det berørte området, ber vi om at fylkeskommunen varsles slik at kulturminnene kan bli undersøkt og dokumentert.

Småkrafts kommentarer:

Småkraft vil følge opp meldeplikten for kulturminner jmf. §9 i Kulturminneloven.

Statens vegvesen

Uttalelse:

1. Vi forutsetter at atkomsten til kraftverket skjer fra den kommunale vegen Grimsbu-Rykroken og at utbyggingen ikke får noen konsekvenser for riksveg 29.
2. Statens vegvesen har ellers ingen merknader til konsesjonssøknaden.

Småkrafts kommentarer:

1. Kraftverket vil ikke berøre riksveg 29.
2. Ok.

Norges jeger og fiskeforbund**Uttalelse:**

1. *Det må avsettes midler til landskapspleie og biotopforbedrende/biotop bevarende tiltak. Dvs. kulper hvor fisken kan stå i etter lokkeflommene og fisketrapp. Dette er viktig for å ta vare på fiskebestanden.*
2. *Lokkeflommene Må starte tidligere. Harren starter vandringene tidligere enn 15. juli, gjerne allerede ved første flom på våren*
3. *Fiskens vandring og inntaksterskel*
4. *Rensing av vann fra gruver.*

Småkrafts kommentarer:

1. *Dette aksepteres og blir tatt inn som standardvilkår i konsesjonsdokumentet.*
2. *Kravene til at lokkeflommene bør starte tidligere kan etterkommes. Normalt vil det være rikelig med vann både til elva og kraftverket i denne perioden. Det er rett at harren i større grad enn ørret kan bli stanset av terskelen. Det vil derfor bli lagt til rette for at terskelen heller ikke skal være et vandringshinder for harr. Dette vil kunne skje i samarbeid med Fylkesmann og lokallaget av NJFF.*
3. *Dette er positivt for elva. Fra miljøundersøkelsen er det kommentert at elva i dag har redusert produksjon av bunndyr pga dårlig vannkvalitet.*

Norges padlerforbund**Uttalelse:**

1. *I konsesjonssøknaden punkt 3.6.1 gis det inntrykk av at Folla ikke har verdi som padleelv. Dette medfører ikke riktighet. Elvepadling har foregått i Folla siden tidlig på 80-tallet og elva regnes som en klassiker for elvepadling i Norge.*
2. *Norges Padlerforbund anbefaler, med bakgrunn i våre kommentarer til konsesjonssøknaden, at Småkraft AS ikke gis konsesjon for utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk i Folla.*

Småkrafts kommentarer:

1. *Våre opplysninger om padling i Folla er hentet fra grunneierne.*
2. *Det er imidlertid ikke riktig at en realisering av prosjektet vil ødelegge muligheten for padling. Terskelen blir ikke for høy til å passeres, og minstevannføringen vil, sammen med biotopjusterende tiltak, sørge for at også denne delen av elva fortsatt kan padles. Småkraft er derfor uenig i dette.*

Grimsbu Turistsenter / Grimsbu Fritid**Uttalelse:**

1. *Søknaden til Sålåpinnklemma kraftverk har ikke formidlet et riktig bilde av turistnæringens, Kajak padlere eller Sportsfiskenes bruk av området. Folla vassdragets nytteverdi er grovt undervurdert i søknaden.*
2. *En kraftverksutbygging i hovedvassdraget i dalføret Folla, er etter vår mening skadelig for turistnæringen, og vi kan ikke lengre skilte med urørt natur.*

3. *En del av utbyggingsområdet er synlig fra veien, det er også der man ser Rondane massivet for første gang. Turister på vei oppover dalen vil stoppe og ta denne utsikten i nærmere øyesyn.*
4. *Man kan trygt si at en kraftutbygging i Folla vil direkte berøre arbeidsplassene på Grimsbu turistsenter. Da sportsfiskerne ikke lenger ser noen grunn til å besøke Follidal.*
5. *Hvis det blir kraftutbygging i Folla kan ikke vi lengre arrangere kurs på Grimsbu, og de arbeidsplasser som vi har skapt vil bli borte.*
6. *Det har ikke vært noen forespørsel fra Sålåpinnklemma kraftverk om eventuelle konsekvenser for Grimsbu Turistsenter/Grimsbu Fritid.*
7. *Grimsbu Turistsenter / Grimsbu Fritid anbefaler, med bakgrunn av vår innsigelse til konsesjonssøknaden, at Småkraft AS ikke gis konsesjon for utbygging av kraftverk i Folla.*

Småkrafts kommentarer:

1-6. Grunneierne til Sålåpinnklemma kraftverk kan ikke se at en utbygging i Moskaret kan berøre Grimsbu turistsenter som de her skisserer. Grunneierne har som eiere i vassdraget ikke merket den samme næringsmessige betydningen av elva som turistsenteret, blant annet gjennom salg av fiskekort. I dag driver alle de 5 grunneierne et aktivt landbruk, 3 med melkeproduksjon og 2 med kjøttproduksjon. Pga den avtagende lønnsomheten innenfor denne næringen vil Sålåpinnklemma kraftverk kunne bli en viktig tileggsnæring til gårdsbrukene. Dette vil stimulere til videre opprettholdelse av kulturlandskapet samt videre bosetting i området.

For regionen generelt vil vi igjen påpeke:

En investering i anlegget Sålåpinnklemma kraftverk, med en kostnadsramme på kr. 44,4 millioner, vil naturlig nok føre til ringvirkninger i forbindelse med økt salg av varer og tjenester i prosjektområdet og i kommunen generelt. En Masteroppgave utført ved Landbrukshøgskolen i Ås i 2006 har undersøkt den direkte og indirekte lokale verdiskapningen i kommunen ved bygging av småkraftverk. På bakgrunn av undersøkelsen anslås den samlede lokale verdiskapningen for Sålåpinnklemma kraftverk til å være i området 50-70 mill kr. Dette vil være varekjøp, tjenester, servicetjenester og arbeidsplasser som en direkte følge av driften rundt anlegget. Tiltakshaver regner med at anleggsarbeidet, som varer ca. 12 måneder, vil gi rundt 15 arbeidsplasser i anleggsperioden, og minst 1 varig årsverk som følge av daglig drift.

7. På bakgrunn av opplysninger fra grunneierne på Sålåpinnklemma kraftverk er vi uenige i dette.

Geir Kjensmo (representerer i denne uttalelse European Fly Fishing Association og The Gayling Society)

Uttalelse:

1. *De mange protester fra fluefiskere som er sendt inn, må betraktes som uttalelser i saken. Sammenslutningene av fluefiskere i ulike organisasjoner så vel som enkeltstående, har i dag som fremste formål; å verne vann og vassdrag for å bedre fiskens vilkår og dermed fisket.*
2. *Jeg med de organisasjoner jeg representerer, anbefaler med bakgrunn i våre kommentarer til konsesjonssøknaden, at Småkraft AS ikke gis konsesjon for utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk i Folla*

Småkrafts kommentarer:

1. *Småkraft registrerer at uttalelsen i stor grad er av generell art. Den synes begrunnet med at det ikke skal skje inngrep i vassdrag som har bestander av fisk og er ikke direkte knyttet til Sålåpinnklemma kraftverk.*
2. *Småkraft og grunneierne ser at Folla er populær blant sportsfiskere, og at den vil få et større potensial dersom vannkvaliteten blir bedret. I de planene som er presentert er det imidlertid tatt hensyn til at fisken ikke skal bli vesentlig skadelidende. Videre synes det klart at de mest populære områdene for fiske i Folla ligger oppstrøms prosjektområdet samt i nedre deler av elva. Det er imidlertid svært viktig at Sålåpinnklemma kraftverk ikke hindrer vandringa av fisk mellom øvre og nedre deler av vassdraget. Dette er det etter vår mening tatt tilstrekkelig hensyn til. Vi er derfor uenig i Geir Kjennsmo sin konklusjon.*

Børge Røhjell*Uttalelse:*

1. *Her i Folldal og Nord-Østerdalen finnes det få elver som egner seg godt for elvepadling med kajakk..... Hvis utbyggerne får sine planer realisert vil denne strekningen bli ødelagt og vi må belage oss på en lengre kjøretur for å få padlet.*
2. *Vi anbefaler, med bakgrunn i våre kommentarer til konsesjonssøknaden, at det ikke gis konsesjon for utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk.*

Småkrafts kommentarer:

1. *Viser til kommentarer til Norges padleforbund.*
2. *Viser til kommentarer til Norges padleforbund.*

Jahn Ivar Brekken*Uttalelse:*

1. *Dersom tiltaket gjennomføres, vil det bety at en strekning på ca 1 km av elva vil bli lagt i rør.*
2. *Energimengden fra det planlagte anlegget er relativt beskjeden, og har meget beskjeden effekt når det gjelder samfunnets behov for økt energitilførsel. På bakgrunn av momentene ovenfor, vil jeg sterkt anbefale NVE å ikke gå inn for utbygging av Sålåpinnklemma i Folla.*

Småkrafts kommentarer:

1. *Ingen kommentar.*
2. *Uenige i dette. Sålåpinnklemma kraftverk vil kunne bidra med fornybar energi til 820 husstander. Dette vil være et betydelig tilførsel av energi til Folldalsregionen. Videre viser vi til kommentarer om verdiskaping.*

Bjørn Ryen*Uttalelse:*

Jeg kan ikke se at konsesjonssøknaden vurderer eventuelle negative konsekvenser for skogbruk knyttet til oppvarmet vann som slippes ut fra det planlagte kraftanlegget - i og med at det varme vannet trolig vil medføre store mengder damp ut i nærområdet. Som

igjen trolig vil føre til ising i barskogen. Om - og i hvor stor grad dette vil påvirke vekstforholdene for skogen, bør vurderes, og det bør eventuelt stilles krav om avbøtende tiltak.

Småkrafts kommentarer:

Vannet varmes i dag opp 7 hundredels grader i det fallet som er, fratrasket den kjøling som oppnås ved konduksjon til luft som så kan varme opp skogen. Hvis kraftverket får vannkjøling vil vannet gjennom turbinen etter kraftutbygging varmes opp 1 hundredels grad, mens øvrig energi omformes til strøm i stedet for varme. Blandet med minstevannføring i utløpet blir oppvarmingen ca 7 tusendels grad. Det er også vanskelig å se for seg at dette vil gi store isdannelser i omliggende skogområder.

Småkraft AS konkluderende kommentarer

Småkraft vil igjen påpeke at prosjektet Sålåpinnklemma kraftverk ble omhandlet under prosjektgjennomgangen av "Plan for småskala vannkraftutbygging for Folldal" i mars 2004. Denne planen inneholdt miljømessige og tekniske vurderinger av hvilke vassdrag som ble anbefalt utbygd og hvilke som ikke ble anbefalt utbygd i Folldal kommune. Styringsgruppen anbefalte å bygge ut Sålåpinnklemma (Folla ved Moskaret) og planen ble videre godkjent i kommunen.

Sammen med disse vurderingene samt de miljømessige tilpassningene i prosjektet anser Småkraft at fordelene ved en utbygging klart overstiger ulempene. En realisering vil sikre både bosetting og vedlikehold av bebyggelse og kulturlandskap.

Kommentarer er utarbeidet av:

1. Grunneiere Sålåpinnklemma kraftverk
2. Per Ivar Bergan, fiskebiolog Sweco Grøner
3. Bård Moberg, Småkraft AS

Tilleggsutredninger

Småkraft har i etterkant av befaringen sendt inn følgende tilleggsinformasjon datert 08.11.2007:

"SÅLÅPINNKLEMMEN KRAFTVERK. TILLEGGSNOTAT. VANNVEI.

Forord

Notatet inneholder en spesifisering av vannveien samt illustrasjoner fra sammenlignbare utbygginger der nedgravde rør er benyttet.

Grunn- og vekstforhold i og ved traseen

Bortsett fra fjellblotninger i kraftstasjonsområdet er det moreneavsetninger med i hovudsak furumoer langs hele vannveitraseen.

Vannvei. Spesifisering

Vannveitraseen er tegnet i målestokk på vedlagte kart (økonomisk kartverk), vedlegg 1. Et snitt av dalsiden normalt på vannveien er vist ved det bratteste partiet rett oppstrøms kraftstasjonen, vedlegg 2.

Ved valg av linjeføring er det lagt vekt på jevnt og slakt fall på røret samt minst mulig graving. I tillegg er det forsøkt å legge vannveien unna elvebredden og slik at kantskogen bevares.

Gravemassene består i sin helhet av morene. Det innebærer at sprengning ikke er aktuelt og at utgravde masser benyttes som tilbakefylling rundt røret. Det blir dermed minimalt med deponering eller bortkjøring av masser. I søknaden er det tatt utgangspunkt i en bunnbredde i grøfta på 5m og en høyde på 4m. Med sidehelninger 1:1 blir bredden 13m på toppen av grøfta. I tillegg kan det komme arealer hvor masser skal plasseres midlertidig. Det bemerkes at nevnte mål må betraktes som romslige og at totalbredden blir mindre over lange rettere strekninger. Skråningene kan også strammes noe opp hvis en tar hensyn til vær/årstid og kortvarig "åpning" av grøfta. Med så stor grøftebredde og med suksessiv graving/legging/tilbakefylling unngår en også vei på siden av grøfta. Faren for ras i grøfta vil også bli liten.

Et nedgravd rør med en diameter på 2,8m medfører naturlig nok relativt omfattende gravearbeider, men inngrepet blir ikke nødvendigvis større enn for en vannvei med mindre rørdiameter. Et mindre rør krever gjerne vei og plass til masser på siden av røret. Trasebredden blir dermed fort 15-20 m også ved mindre rør.

Avbøtende tiltak.

Trasevalg

Som nevnt tidligere, er det lagt vekt på å trekke vannveien unna elvebredden. Kantskogen vil dermed i stor grad skjule inngrepene. På de øverste ca. 200 m må røret imidlertid graves ned ved elvebredden. Her vil det hele bli plastret med lokale masser; storstein nærmest elva og finere masse/vegetasjon lengre inn.

Tiltak ved rydding av rørtrase

Det er normalt å rydde et belte på ca. 15-20m i rørtraseen. I stedet for at det hele skal fremstå som en kunstig "gate" foreslås at hogsten utføres på en slik måte at bredden på beltet varierer langs traseen. Selv om mer skog tas ut, vil det hele se mer naturlig og avrundet ut. Se vedlegg 3 der ideen er forsøkt anskueliggjort.

Revegetering

Lokale vekster/arter forutsettes benyttet langs traseen etter tilbakefylling. Før graving av selve grøfta, avdekkes topplaget forsiktig med tanke på tilbakeføring/implantering etterpå. Dette er spesielt viktig her da naturlig vekst er langsom i dette området.

På egnede steder kan det også bli aktuelt å plante furutrær av lokal stamme. For øvrig satses på naturlig revegetering. Endelig utforming og behandling gjøres i samråd med NVE under detaljprosjekteringen.

Utførte anlegg. Illustrasjoner

Vedlagte fotografier (vedlegg 4) fra de nylig utførte Nordlandselva (D=0,8m), Engeset (D=1,4m) og Nordsvorka (D = 1,8m) kraftverker viser omfanget av inngrep ved nedgravde rør. Som bildene viser, er totalbredden under bygging 15-20m. Det bemerkes at for

Nordlandselva ville NVE ha trestammer liggende "tilfeldig" plassert i traseen etter ferdigstillelse.

Konklusjon

Med en utforming og utførelse av vannveien som nevnt i dette notatet, bør en utbygging som søkt, være forsvarlig i et landskaps- og miljømessig perspektiv. Det bemerkes for øvrig at en grunneier fritt kan hugge sin egen skog uten tillatelse fra NVE eller andre."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søkeren

Småkraft AS er et produksjonsselskap som ble etablert i 2002. Det eies av fem selskaper i Statkraftalliansen; Skagerak Energi AS, Trondheim Energiverk AS, Agder Energi AS, BKK AS og Statkraft SF. Småkraft AS er etablert for å finansiere og bygge ut små kraftverk inntil 10 MW sammen med grunneierne. Grunneierne vil beholde eiendomsretten til fallet.

Om søknaden

Det er søkt om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge et småkraftverk i elva Folla i Folldal kommune i Hedmark. Kraftverket er planlagt ved Moskardet, ca 8 km øst for Grimsbu. Kraftverket vil etter omsøkt plan utnytte et fall på 27 m og gi en årlig produksjon på rundt 16,4 GWh. Det er i søknaden foreslått å slippe minstevannføring på 0,5 m³/s, samt lokkeflommer for fisk.

Det er også søkt om tillatelse etter energiloven for bygging og drift av nødvendige elektriske anlegg og etter forurensningsloven for gjennomføring av tiltaket.

Småkraft AS har inngått avtale med grunneierne om utbygging og drift av kraftverket.

Beskrivelse av området

Folla har sitt utspring i høyfjellet sør for Dovreplatået og renner først i nordøstlig retning fram til Hjerkinns-området hvor den dreier i østlig retning og renner videre gjennom den brede Folldalen. Elva munner ut i Glomma ved Alvda. Folla er tredje største sidevassdrag til Glomma, den er 106 km lang, og nedbørfeltets størrelse er på totalt 2436 km². Den øvre delen av vassdraget drenerer fjell- og viddelandskap. Videre nedover langs vassdraget er det jordbruksområder og store skogsarealer dominert av furu. Follas nedbørfelt omfatter størstedelen av Folldal kommune. I tillegg omfatter det betydelige arealer i kommunene Dovre, Oppdal og Alvda. Prosjektområdet tilhører landskapsregionen "Østerdalen" der store, brede elveløp og slake skråninger er dominerende.

Folla er en viktig og markert del av naturlandskapet i Folldal. Under innlandsisens avsmelting ble det avsatt svært store mengder løsmasser i området, noe som preger landskapet, og det er flere spesielle løsmasseforekomster i området. Et spesielt landskapselement nær prosjektområdet er "Stormælen" som er en ustabil løsmasseskråning blottet for vegetasjon. Folla eroderer kontinuerlig i løsmassene langs elva, og går i til dels bredt løp på blokkrik elvebunn. Elva er hurtigstrømmende på hele den omsøkte utbyggingsstrekningen. Nedstrøms prosjektområdet er det noen kulper, men ellers går elva jevn og stri. Elvebredden består for det meste av grov rullestein og noe blokk.

I Folla forekommer det flere fiskearter og det foregår lange vandringer av harr og ørret i vassdraget som en del av Glommasystemet. Folla har imidlertid redusert produksjon av fisk som en følge av forurensning fra de nedlagte gruvene. Det er stor trafikk av turister gjennom Folldalen på sommeren. Folla benyttes aktivt til padling med elvekajakk og kano, og elva er en populær fiskeelv der det fiskes etter ørret og harr.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Folla er ikke utnyttet til kraftproduksjon i dag, men vassdraget er preget av tidligere gruvedrift og tømmerfløting. Folla er sterkt forurensset av tungmetaller fra nedlagte koppergruver. Sidevassdraget Einunna er imidlertid gjennomregulert med både magasiner og kraftverk. Det går vei på begge sider av Folla ved prosjektområdet. På sørsiden av elva går det gårdsveier, mens på nordsiden av elva går riksvei 29 som forbinder E6 over Dovre med Riksvei 3 igjennom Østerdalen.

Teknisk plan

Reguleringer og overføringer

Bygging av Sålåpinnklemma kraftverk medfører ingen reguleringer eller overføringer.

Inntak

Inntaksdammen skal bygges som en lav terskel (ca 1 m) på kote 635 med topp på nivå med middelvannstand slik at fisk skal ha mulighet til å passere. Det skal settes en spunt ned på tvers av elva som sikres oppstrøms med plastring og nedstrøms med gabioner. Inntaket legges til østsiden av elva.

Vannvei

Vannveien er planlagt som nedgravde rør på hele strekningen på østsiden av elva over en lengde på 1,1 km. Nedgravningen vil bli omfattende da vannrøret er planlagt med en diameter på 2,8 m og det skal graves en grøft med om lag 4 m dybde og 5 m bredde. Med en sidehelling på 45° blir traseen i følge søknaden 13 m bred på toppen. Gravemassene består i sin helhet av morene. Det skal søkes å trekkes vannveien unna elvebredden, men på deler av strekningen må røret legges nær vannkanten. Det er her nødvendig med sikringsarbeid og det skal plastres med lokale masser; stor stein langs elva og finere masser/vegetasjon lengre inn.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt i dagen på kote 608 der Folla gjør en skarp sving mot øst. Kraftstasjonen vil få en grunnflate på ca 100 m² og ifølge planen skal det installeres en kappelanturbin med en effekt på 3,4 MW. Kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 15,83 m³/s og minste slukeevne på 2,0 m³/s, noe som tilsvarer omtrent hhv. middelvannføringen og alminnelig lavvannføring.

Elektriske anlegg

Kraftverket vil bli installert med en generator med 4,5 MVA og en spenning på 3-5 kV.

Transformatoren er planlagt med samme ytelse og en omsetning på 22 kV.

Det er forutsatt tilknytning til eksisterende 22 kV linje med en luftlinje på 250 m. Det er Nord-Østerdal kraftlag som er områdekonsesjonær. I brev av 16.12.05 som følge som vedlegg til søknaden viser kraftlaget til den planlagte utvidelsen av Einunna Kraftverk. Dersom det blir gitt konsesjon til nye Einunna kraftverk skal eksisterende linje oppgraderes til 66 kV og nettilknytningen avhenger således av hvor mange MW som skal mates inn på nettet.

Veier

Det er eksisterende vei frem til planlagt rørtrasé ved Moskarvangen. Herfra benyttes rørtraseen som adkomstvei både til kraftstasjonsområdet og til inntaket. Ned til selve kraftstasjonen er det imidlertid nødvendig med en ny, permanent vei på 200 m som vil avvike fra rørtraseen på grunn av bratt terreng.

Massetak og deponi

Det er forutsatt brukt lokale masser til gjenfylling av grøft og omfylling av rør. Overskuddsmasser er forutsatt delvis brukt til forsterkning av eksisterende vei til området og/eller omfylling langs rørtraseen.

Hydrologiske virkninger

Sålåpinnklemma kraftverk vil i henhold til søknaden utnytte et felt på totalt 1413 km². Middelvannføringen ved inntaket er beregnet 15,83 m³/s og alminnelig lavvannføring er beregnet til 2,2 m³/s. Store deler av nedbørfeltet består av snaufjell. Det er ingen breer i feltet og det er få innsjøer av noen størrelse. Som representativ stasjon er VM 002.273 Ryfetten brukt. Denne ligger like oppstrøms prosjektområdet og har en sammenhengende serie på 20 år.

Vannføringen i Folla varierer gjennom året og er forholdsvis lav i vinterhalvåret fra november til og med første delen av april. Størst avrenning er det vanligvis i vårflommen som normalt kulminerer i siste halvdel av mai. Vannføringen varierer ofte sterkt gjennom døgnet i vårflommen og i perioder med store nedbørmengder. Vannføringen i Folla er likevel sjelden svært lav fra naturens side og 5-persentilene er beregnet til hhv. 2 m³ om vinteren og 4,9 m³/s om sommeren.

Kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne som er lik middelvannføringen og minste slukeevne som er lik beregnet alminnelig lavvannføring. Det er videre foreslått en minstevannføring på 0,5 m³/s hele året. I tillegg vil det bli sluppet lokkeflommer i ett døgn per uke i perioden 15/7 – 15/9 (fra 0 m³/s til 8 m³/s jf. tabell i søknaden s 5).

En utbygging som omsøkt vil i følge søknaden medføre at ca. 54 % av tilsiget bli fraført den berørte elvestrekningen, mens resten vil slippes forbi inntaket i form av overløp over dammen, minstevannføring og vannføringer mindre enn minste slukeevne slik at kraftverket må stoppe.

Det er et forholdsvis lite restfelt på 5,0 km² som vil bidra med en restvannføring på utbyggingsstrekningen på rundt 0,06 m³/s på årsbasis beregnet ved kraftstasjonen. Dette kommer i hovedsak inn fra Moskardbekken som kommer inn i Folla fra nord om lag 150 m oppstrøms planlagt kraftstasjon.

Produksjon og kostnader

Sålåpinnklemma kraftverk vil etter de omsøkte planer få en årlig produksjon på omkring 16,4 GWh til en utbyggingspris på 2,70 kr/kWh og en total kostnad på 44,4 mill. kr (prisnivå 2005).

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har fått en noe lavere produksjon (15,9 GWh) til en noe høyere kostnad (3,14 kr/kWh). Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Midlertidig arealbehov vil være om lag 13,9 dekar for rørtrasé og anleggsvei som skal revegeteres etter utbygging. Permanent behov for grunn vil være i form av inntak/damsted, kraftstasjon og atkomstvei.

Fall- og grunneierrettighetene i prosjektet er privat eid av de grunneierne som står bak søknaden i samarbeid med Småkraft AS. Småkraft og grunneierne har inngått avtale om et samarbeid om utbygging og drift av kraftverket.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Prosjektområdet ligger i kommuneplanens LNF 2 området: Landbruks-, natur-, og friluftsområdet med forbud mot ny bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse som ikke er knyttet til stedbunden næring, samt utvidelse av denne typen bygg. Det må derfor søkes dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for de omsøkte planene.

Samlet plan (SP)

Omsøkte prosjekt er under gjeldende grense for behandling i Samlet plan, og det finnes ikke andre SP-prosjekter som berøres av en ev. utbygging.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke blant de vassdrag som er vernet. Nabovassdraget Grimsa, som renner inn i Folla 8 km vest for prosjektområdet, er vernet.

Inngrepsfrie områder

Prosjektet vil ikke medføre reduksjon av inngrepsfrie naturområder (INON)

Nasjonale laksevassdrag

Vassdraget inngår ikke blant de nasjonale laksevassdragene.

Andre verneinteresser

Nesten halvparten av kommunens areal er vernet gjennom landskapsvernområder og nasjonalparker. Deler av Rondane nasjonalpark og Dovre nasjonalpark ligger i Folldal. Der Grimsa løper ut i Folla ligger Grimsmoen naturreservat som er den største løsmasseavsetningen i innlandet i Norge. En utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk vil ikke berøre noen av disse områdene.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært behandlet etter reglene i kap. 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig gjennomsyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE har vært på befaring i området den 05.06.2007 sammen med representanter for søker, kommunen, fylkesmannen, fiskeforeninger, padlerforbundet, Grimsbu fritid og grunneiere.

Høringsuttalelsene er tidligere referert i sin helhet. Her følger er kort sammendrag av de enkelte uttalelsene.

Folldal kommune er positive til planene, og det vises til tapte arbeidsplasser i kommunen og liten lønnsomhet i landbruket. I "Plan for småskala vannkraftutbygging i Folldal", som er utarbeidet av grunneiersammenslutningen og godkjent i kommunestyret, er omsøkte prosjekt med og rangert med "middels miljøkonflikt". Det påpekes at det foreligger et pålegg om at kobbermengden i Folla skal reduseres innen 2010. Det er da forutsatt at f.o.m. 2010 vil utbyggingsområdet ikke ha forringende oppvekstmuligheter for fisk pga. dårlig vannkvalitet. Kommunen mener at redusert vannføring på utbyggingsstrekningen bør kunne aksepteres, men at det må settes vilkår med tallfestede føringer både på minstevannføringen og lokkeflommer for å sikre oppvandring av ørret og harr. Dette må vurderes av spesiell fiskefaglig kompetanse hos fylkesmannen. Kommunen påpeker at redusert vannføring på utbyggingsstrekningen vil forringe muligheten for elvesport som kajakk og rafting.

Fylkesmannen i Hedmark frarår at det blir gitt konsesjon. Det påpekes at søknaden ikke inneholder opplysninger om mose/lavfloraen langs vassdraget. FM anser sannsynligheten for funn av rødlistearter som liten, men det kan ikke utelukkes uten supplerende undersøkelser. Det vises videre til at vandringsmønsteret til harr og ørret ikke er undersøkt og at planene vil kunne påvirke vandringsmønsteret til fisk i Folla. De mener lokkeflommer har liten effekt og at den foreslåtte minstevannføringen derfor er for liten.

Hedmark fylkeskommune er enig i konsekvensvurderingen av tiltaket som er utført i forhold til kulturminner, og finner ikke at tiltaket kan virke utilbørlig skjemmende på de automatiske fredete kulturminnene. Det vises til stedsnavnet og hvilken betydning dette har av lokal kulturhistorisk betydning. Det savnes videre en vurdering av registrert løetufte og omliggende kulturlandskap. De har ellers ingen innvendinger mot søknaden.

Statens vegvesen forutsetter at atkomsten til kraftverket skjer fra den kommunale veien som beskrevet og ikke fra riksvei 29, men har ellers ingen merknader til planene

NJFF-Hedmark/Folldal JFF mener at dersom Sålåpinnklemma kraftverk blir bygget må det legges til rette slik at Folla ikke skades, men isteden være et bidrag til å gjenskape elva som en rik og god fiskeelv. Det må avsettes midler til landskapspleie og biotopforbedrende tiltak, bl.a. kulper hvor fisk kan stå etter lokkeflommer. Foreningene mener lokkeflommene må komme tidligere enn fremlagt i søknaden da harren vandrer tidligere. De påpeker at harren ikke er så tilpasningsdyktig som ørret slik at anleggelse av terskel vil være et stort hinder for harrens vandringsmuligheter. De viser til at det jobbes med forurensningsproblematikken i Folla og at elvas verdi som fiskeelv vil øke med bakgrunn i dette. Prosjektet vil kunne få store negative konsekvenser for Folla hvis ikke avbøtende tiltak utføres, men prosjektet ellers kan være positivt for befolkningen, turisme, med mer hvis elva blir gjenskapt som god fiskeelv.

Norges Padlerforbund fraråder konsesjon. De påpeker at det har foregått elvepadling i Folla siden 80-tallet og at elva regnes som en klassiker for elvepadling i Norge. Det hevdes at utallige padlere fra inn- og utland benytter området, og lokale padlere har elva som fast padleelv. Det påpekes at Folla er av de beste elvene med middel til lav vanskelighetsgrad og det er få elver innen denne kategorien i Norge. Den mest benyttede strekningen for elvepadling er fra Moen til Dølsplassen (10-11 km) som er innenfor den omsøkte utbyggingsstrekningen.

Grimsbu Turistsenter/Grimsbu fritid mener søknaden ikke formidler riktig bilde av turistnæringens, kajakkpadlernes eller sportsfiskernes bruk av området. Turistsenteret hevder de har sportsfiskere fra flere forskjellige land som overnatter og som kommer tilbake år etter år for å fiske. 60 % av gjestene om sommeren er fiskere eller padlere. Det påpekes at dagens turister er opptatt av urørt natur og en kraftutbygging vil således være skadelig for turistnæringen. De viser til at Moskardet har mange og gode fiskeplasser. Turistsenteret driver videre med kajakk-kurs på strekningen Moskardet i

Folla der elvepartiet er padlebart på alle vannstander uten at vanskelighetsgraden forandres. Her får man i følge turistsenteret flere graderinger av elvestryk samlet på et lite område og man trenger da ikke reise til forskjellige steder for å avholde kurs. Det hevdes at dersom det blir utbygging vil det ikke lenger være mulig å holde kurs her.

Turistsenteret viser videre til en gammel grunnmur 10 m fra elva ovenfor den planlagte kraftstasjonen som skal være en fin fiskeplass og rasteplass for de som padler. Dette burde vært nevnt i konsesjonssøknaden m.t.p kulturminner. Turistsenteret er videre opptatt av hvilke konsekvenser en utbygging vil ha for dem som følge av at konsekvenser for turisme, fiske, og padling kan medføre tapt inntektsgrunnlag og arbeidsplasser.

European Fly Fishers Association v/Geir Kjensmo representerer en rekke organisasjoner og frittstående fluefiskere i inn- og utland. De har som fremste formål å verne vann og vassdrag for å bedre fiskens vilkår og dermed fiske. De mener flere og flere fra sentrale deler av Europa legger reisen til Hedmark, og Folla har økende tilstrømming fra fiskere. Nyheten om opprenskning fra gruvedriften har utløst sterk entusiasme over potensialet og muligheten denne elva har, som uregulert og lite berørt av menneskelig aktivitet. De mener det er viktig for Norge som turistnasjon og for å opprettholde livskvaliteten for egen innbyggere, å bevare og verne de få uregulerte vassdragene vi har igjen. De mener at pengene som nå brukes på opprenskning av Folla vil være bortkastet hvis utbygging tillates. Det er få elver igjen som Folla.

Børge Røhjell representerer frie aktører i padlermiljøet i Nord-Østerdalen. Han viser til at det er få elver som egner seg til godt til elvepadling i nærområdet. Ved normal vannstand om sommeren er strekningen forbi Moskardet eneste egnede alternativ. Denne strekningen vil bli ødelagt ved en utbygging og padlerne må belage seg på en lang kjøretur for å få padlet. På vegne av frie aktører i padlermiljøet i Nord-Østerdalen anbefales det at det ikke gis konsesjon til Sålåpinnklemma kraftverk. Dersom det likevel skulle gis konsesjon ønskes det at der legges til rette for padling for eksempel med en lekeplass med surfebølger for kajakkpadlere.

Jann Ivar Brekken påpeker at Folla i dag er uregulert noe som er en verdi i seg selv. Den aktuelle elvestrekningen er spesiell på grunn av fossefallene og formen på elveløpet slik at en utbygging er uheldig av hensyn til landskapet. Selv om det tilrettelegges for minstevannføring og lokkeflommer, vil tiltaket trolig være negativ for fiskens vandring. Han viser videre til at det ikke vil være mulig for padlere å passere. Han anbefaler at NVE ikke går inn for utbygging.

Bjørn Ryen er eier av skogseiendom som grenser inntil planlagt tiltaksområde. Han savner en vurdering av eventuelle negative konsekvenser for skogbruk knyttet til oppvarmet vann som slippes ut fra det planlagte kraftanlegget. Dette kan føre til store mengder damp, ising på barskog og påvirke vekstforhold for skogen. Det bes om eventuelle avbøtende tiltak.

Leif A. Christiansen viser til fiske- og naturinteressene i Folla og går sterkt i mot utbygging av Folla og andre vassdrag.

NVE har videre mottatt rundt 320 e-poster med protester mot en utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulemper

Fordeler

En utbygging etter de omsøkte planene vil gi inntil ca. 16,4 GWh årlig i ny produksjon avhengig av størrelsen på minstevannføringsslippet. Utbyggingen vil videre gi økt næringsgrunnlag for de grunneierne som er med i prosjektet og bidra til opprettholdelse av lokal bosetting. Tiltaket vil også gi noe skatteinntekter til kommunen.

Ulemper

De største ulempene er etter NVEs syn at tiltaket innebærer fysiske inngrep i et område med utpregede landskapsformer og løsmasseforekomster. En terskel og rørgate av så store dimensjoner vil medføre store forbygninger på grunn av det ustabile terrenget. Tiltaket vil videre medføre sterkt redusert vannføring på utbyggingsstrekningen noe som vil få negative konsekvenser for vandring av ørret og harr, samt utøvelse av fritidsaktiviteter som kajakkpadling og fiske.

NVEs vurdering

Søknaden gjelder tillatelse til å bygge et kraftverk i Folla ved Moskardet i Folldal kommune. Kraftverket vil etter omsøkte plan gi en årlig produksjon på 16,4 GWh. De fysiske inngrepene omfatter i hovedsak en inntaksterskel på ca. 1 m høyde, nedgravde rør med diameter 2.8 m og kraftstasjonsbygg. Tiltaket vil medføre redusert vannføring over strekning på 1100 m i Folla.

Folldal kommune og Hedmark fylkeskommune er positive til planene. Fylkesmannen i Hedmark, Norges padlerforbund, Grimsbu turistsenter/Grimsbu Fritid, European Fly Fishers Association, Børge Røhjell, Jahn Ivar Brekken og Leif A. Christiansen går i mot en utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk. NJFF-Hedmark og Bjørn Ryen tar ikke stilling til konsesjonsspørsmålet, men ber om avbøtende tiltak ved en ev. konsesjon.

Landskap

Folla er en viktig og markert del av naturlandskapet i Folldal, og de mektige løsmasseavsetningene preger landskapet. På den aktuelle elvestrekningen går elva delvis i strie stryk og har i hovedsak et urørt preg. Elva er ikke spesielt synlig fra riksveien gjennom Folldal, men kan skimtes fra visse strekninger.

Inntaksdammen skal bygges som en lav terskel med høyeste nivå som middelvannstanden i vassdraget. Inntaksdammen vil således etter NVEs syn ikke forringe landskapsbildet i vesentlig grad. Kraftstasjonen er planlagt i dagen på kote 608 der Folla gjør en skarp sving mot øst. Denne vil heller ikke medføre vesentlige negative konsekvenser for landskapet etter vår oppfatning.

Etter NVEs syn er det vannveien som landskapsmessig sett vil medføre de største negative konsekvensene. Diameteren på røret skal være på hele 2,8 m og det er nødvendig med omfattende gravearbeider for å få lagt røret ned. På deler av strekningen skal også røret legges nær elvebredden. Da elvebredden i hovedsak består av løsmasser som elva kontinuerlig eroderer i, vil det være nødvendig med omfattende forbygningsarbeider for å holde røret på plass. Dette vil etter NVEs syn medføre markerte inngrep i den særpregede elvestrengen og påvirke landskapet negativt. NVE er også usikker på om forbygninger vil være tilstrekkelig for å holde røret på plass i de eroderbare løsmassene. På befaring ble det vist til store steinblokker som hadde flyttet seg fra den ene siden av elva til den andre gjennom flomperioder, noe som tyder på meget ustabile forhold.

En utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk vil også medføre sterkt redusert vannføring på utbyggingsstrekningen, noe som vil ha negativ innvirkning på landskapsbildet. Det er planlagt en minstevannføring på 0,5 m³/s noe som er meget lavt i forhold til de beregnede lavvannsverdiene. I de periodene vannføringen ligger innenfor kraftverkets slukeevne vil det kun gå minstevannføring i elva. Dette er i hovedsak i vinterhalvåret, men også i lange perioder på sensommer og høst vil det i følge vannføringskurvene kun gå minstevannføring i elva. I disse periodene vil elva bli sterkt redusert som landskapselement.

Vannkvalitet

Folla er sterkt forurensset av tungmetaller (mest kopper, sink og kadmium) fra nedlagte koppergruver ved Folldal Verk. På den ca. 10 km lange strekningen fra Folldal sentrum til innløpet av Grimsa er konsentrasjonen av tungmetaller for stor til at fisk kan overleve over lengre tid. Det foregår arbeid med å begrense avrenningen fra Folldal Gruver og i henhold til pålegg fra myndighetene skal koppermengden i Folla reduseres ned til maksimalt 10-15 mikrogram kopper per liter innen 2010, som skal være grenseverdien for at fisk kan reproducere.

Høsten 2008 ble det oppdaget at de nedlagte Tverrfjellet gruver på Hjerkinns er blitt fulle av vann lenge før antatt slik at det nå er begynt å renne tungmetaller inn i Hjerkinndammen og videre ut i Follavassdraget. Det er foreløpig uklart hvor stor trussel dette vil utgjøre for det øverste partiet av elva. Det er likevel etter det NVE oppfatter avrenningen fra Folldal gruver som er hovedårsaken til forurensningen i Folla nedstrøms Folldal.

NVE har ingen oppdaterte tall i forhold til forurensningssituasjonen i Follavassdraget og vet således ikke om målet om å redusere konsentrasjonen av tungmetaller nærmer seg oppfylt.

Biologisk mangfold

Fylkesmannen i Hedmark påpeker i sin uttalelse at det i søknaden bare er en generell beskrivelse av vegetasjonen i prosjektområdet og ingen opplysninger om lav- og mosefloraen langs vassdraget. Dette mener fylkesmannen er en svakhet med søknaden og ber om at det blir gjort supplerende undersøkelser. Fylkesmannen påpeker likevel at sannsynligheten for funn av rødlistede arter anses som liten. NVE støtter fylkesmannens syn på at de registreringer som er utført er av meget generell karakter. I hvilken grad tiltaket vil berøre viktige arter av moser og lav er således usikkert. NVE har likevel ikke sett nødvendigheten av å pålegge tilleggsundersøkelser da vi mener moser og lav ikke vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet i denne saken. Det ble ikke funnet rødlistede karplanter i prosjektområdet.

Nedenfor kraftverksområdet ligger "Stormælen" som i følge søknaden representerer en sjelden naturtype. Dette er et naturlig vegetasjonsløst areal som bare finnes der det er finkornede løsmasser samtidig som det er tørt og kalt. En utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk vil ikke berøre "Stormælen". Området skal også, iflg. søknaden, være i ferd med å gro igjen.

Fisk

I Folla forekommer flere fiskearter som ørret, harr, steinulke, lake og ørekyte. Vassdraget nedstrøms Folldal sentrum har imidlertid redusert produksjon av fisk på grunn av den betydelige forurensning fra de nedlagte gruvene. Dette er spesielt på strekningen mellom Folldal sentrum og Grimsas utløp i Folla, ca 8 km oppstrøms prosjektområdet. Videre nedover i vassdraget gjør fortynningseffekten at forurensningen ikke er like betydelig. Som nevnt tidligere jobbes det iherdig med å redusere

utslippene av tungmetaller slik at Folla på lang sikt vil kunne bli en langt bedre fiskeelv enn det er i dag. Når pålegget fra myndighetene er oppfylt skal gruveforurensningen ikke lenger gi vesentlige begrensninger i forhold til oppvekstmuligheter for fisk på utbyggingsstrekningen. Det antas videre at vassdraget oppstrøms Folldal sentrum, der vannkvaliteten er tilfredsstillende, har egnede gyteområder for ørret.

Folla er en del av Glommavassdraget og det foregår lange vandringer av harr og ørret i systemet. Det er ikke utført egne fiskeundersøkelser i tilknytning til søknaden, men tidligere studier viser at særlig harr vandrer opp Folla og helt opp til Folldal. Prosjektområdets viktigste funksjon for fisk er således knyttet til at vandringsmulighetene for ørret og harr opprettholdes.

Småkraft har i søknaden forsøkt å tilrettelegge prosjektet på en slik måte at det skal skape minst mulig vandringshinder for fisk. Inntaksdammen skal ikke bli høyere en ca. 1 meter slik at fisk skal kunne komme over ved større vannføringer. For å sikre at fisk på vei opp i vassdraget ikke blir forhindret av for liten vannføring på den berørte strekningen foreslår Småkraft å slippe lokkeflommer en dag pr. uke i perioden 15. juli til 15. september som i henhold til søknaden er perioden for oppvandring av ørret. Det er videre foreslått å slippe en minstevannføring hele året.

Folldal kommune mener at redusert vannføring på utbyggingsstrekningen bør kunne aksepteres, men krever at det settes vilkår med tallfestede føringer for minstevannføringen og lokkeflommer for å sikre oppvandring av ørret og harr. Fylkesmannen i Hedmark savner en nærmere undersøkelse av fiskens vandringsmønster i Folla og er skeptisk til planene som i betydelig grad vil kunne påvirke vandringsmønsteret til fisk. Fylkesmannen viser til de mange utbygginger i Glommavassdraget som til tross for tiltak har medført en reduksjon i de langt vandrende bestandene av harr og ørret. Det påpekes også at lokkeflommer som foreslått i søknaden har liten effekt og at omsøkte minstevannføring er liten. NJFF og Folldal JFF påpeker i sin uttalelse at harren starter sin vandring tidligere enn 15. juli slik at lokkeflommene må starte tidligere. Det påpekes også at harren ikke er fullt så tilpasningsdyktig som ørreten. Harren krever i følge foreningen høy vannstand for å vandre, og den vil ikke hoppe, slik at den omsøkte terskelen vil være et hinder for fisken. European Fly Fishers Association v/Geir Kjensmo hevder at nyheten om opprenskning fra gruvedriften har utløst sterk entusiasme fra fluefiskere over hele verden, over potensialet og muligheten denne elva har som uregulert og lite berørte av menneskelig aktivitet. De mener at pengene som nå brukes på opprenskning av Folla vil være bortkastet hvis utbygging tillates.

NVE mener at Småkraft AS har gjort et godt forsøk på å tilrettelegge for fortsatt vandring av fisk, både med den spesielle utformingen av inntaksdammen og med slipp av minstevannføring og lokkeflommer. Dette vil kunne være med på å avbøte noen av de negative konsekvensene en utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk vil kunne ha på fisk. NVE støtter likevel fylkesmannens syn om at konsekvensene av tiltaket for fisk er usikkert, og selv med avbøtende tiltak vil en utbygging kunne forringe fiskens vandringsmønster. Blant annet er harr en vårgytende fisk slik at de foreslåtte lokkeflommene vil komme for sent for å ivareta oppvandring av harr. NVE vil også legge vekt på den betydelige innsatsen som er utført for å forbedre vannkvaliteten i Folla. Redusert vannføring på utbyggingsstrekningen vil kunne redusere potensialet for produksjon av fisk på denne strekningen. I tillegg er den foreslåtte minstevannføringen svært lav i forhold til naturlig lavvannføring.

Friluftsliv og turisme

Friluftsjntressene i Folla er i hovedsak knyttet til sportsfiske og til padling med kajakk og kano. Tross forurensningssituasjonen er Folla regnet som en god og populær fiskeelv for harr og ørret.

Grimsbu Turistsenter/Grimsbu Fritid påpeker i sin uttalelse at søknaden ikke gir et riktig bilde av turistnæringens, kajakk padlernes eller sportsfiskerens bruk av området, og de mener Follas verdi for friluftsliv er grovt undervurdert i søknaden. Det vises til at det er mange sportsfiskere fra flere forskjellige land som overnatter på turistsenteret, og som kommer tilbake år etter år for å fiske i elvene rundt Grimsbu. Det påpekes at etter flommen i 1995 har mange av de faste fiskerne flyttet sitt fiske nedover til Moskardet som de mener har mange og gode fiskeplasser.

Når det gjelder tiltakets konsekvenser for sportsfiske mener NVE at dette vil henge sammen med leve- og vandringsmuligheter for fisk som diskutert ovenfor. Etter NVEs syn vil det fortsatt være gode muligheter for sportsfiske både oppstrøms og nedstrøms utbyggingsstrekningen. Dersom vandringsmulighetene blir forringet vil imidlertid bestanden av større langtvandrende fisk kunne bli redusert, noe som vil medføre ulempe for utøvelse av fiske både på utbyggingsstrekningen og ovenfor.

Både Grimsbu Turistsenter, Norges Padlerforbund og Børge Røhjell, på vegne av padlermiljøet i Nord-Østerdalen, viser til de store padlerinteressene i Folla. Det hevdes at Folla er av de beste elvene innenfor kategorien middels til lav vanskelighetsgrad og at det er få elver innen denne kategorien i Norge. Den mest benyttede strekningen for elvepadling skal være fra Moen til Dølsplassen (10-11 km) som er innenfor den omsøkte utbyggingsstrekningen. Det vises til at det er få elver som egner seg godt til elvepadling i nærområdet og at ved normal vannstand om sommeren er strekningen forbi Moskardet eneste egnede alternativ. Det hevdes at denne strekningen vil bli ødelagt som padlerstrekning ved en utbygging. Turistsenteret viser til at de holder kajakk-kurs på strekningen forbi Moskardet i Folla. Det hevdes at dersom det blir utbygging vil det ikke lenger være mulig å holde kurs her.

Småkraft avviser i sine kommentarer til høringsuttalelsene at en realisering av prosjektet vil ødelegge muligheten for padling. De mener at terskelen ikke blir høyere enn at den kan passeres og at minstevannføring sammen med biotopjusterende tiltak, vil sørge for at denne delen av elva fortsatt kan padles. NVE kan vanskelig se at en utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk lar seg kombinere med padlerinteressene uten at dette enten vil forringe padleropplevelsen eller gå kraftig utover økonomien i prosjektet som følge av avbøtende tiltak som slipp av en vesentlig større minstevannføring enn omsøkt.

Grimsbu Turistsenter mener en utbygging av Folla vil være skadelig for turistnæringen da de ikke lenger kan reklamere for urørt natur, noe som vil medføre færre besøkende til Follidal. Småkraft skriver i sine kommentarer til høringsuttalelsene at grunneierne i vassdraget ikke har samme oppfatning av den næringsmessige betydningen av elva, noe de merker bl.a. gjennom salg av fiskekort. NVE merker seg at det generelt er en uenighet mellom utbygger/grunneiere og brukerne av området om hvilken betydning elva faktisk har for friluftsliv og turisme.

Kulturminner

Det er registrert et automatisk fredet kulturminne i form av et fangstanlegg fra jernalder/middelalder som ligger sør-øst for planlagt inntaksområdet. Fangstanlegget består av i alt 12 fangstgroper hvorav seks groper ligger i nærheten av prosjektområdet. En utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk vil ikke berøre kulturminnene direkte, men en nedgraving av vannveien kan ha en liten negativ effekt på fangstgropene som ligger i relativt urørt terreng. Dette er forhold som etter NVEs syn kan ivaretas igjennom grundig planlegging og oppfølging i byggefasen ved en eventuell konsesjon.

Hedmark Fylkeskommune viser i sin uttalelse til en registrert løtetufte med omliggende kulturlandskap, og savner en beskrivelse av denne i søknaden. Løtetufta vil ikke bli direkte berørt av tiltaket og NVE kan ikke se at en utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk vil medføre konsekvenser for denne.

Samfunnsmessige virkninger

Folldal er en fjellkommune der landbruk fortsatt utgjør en stor andel av sysselsettingen. Det er mangel på arbeidsplasser i kommunen og kommunen er generelt positive til en tilleggsnæring som utbygging av småkraftverk utgjør.

En utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk som omsøkt vil bidra med en årlige midlere kraftproduksjon på rundt 16,4 GWh, noe som kan gi strøm til rundt 820 husstander. Alle grunneierne som er med i prosjektet driver gårdsbruk. Avtakende lønnsomheten innenfor denne næringen gjør at brukene i dag kan være tunge å drive. En utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk kan således være en viktig tilleggsnæring til brukene, noe som gjøre det enklere med fortsatt drift og videre bosetting i området. Dette kan gi positive ringvirkninger og lokal verdiskapning i kommunen.

Småkraft anslår den samlede lokale verdiskapningen for Sålåpinnklemma kraftverk som direkte følge av driften rundt anlegget til å ligge rundt 50-70 mill. kr i form av varekjøp, tjenester og arbeidsplasser. Tiltakshaver regner med at tiltaket vil gi rundt 15 arbeidsplasser i anleggsperioden og 1 varig årsverk under drift.

NVE mener de samfunnsmessige virkningene vil være positive i et distrikt som er preget av reduksjon i arbeidsplasser og næringsvirksomhet. Dette må likevel veies opp mot de ulemper som en utbygging vil medføre for allmenne interesser.

Annet

Bjørn Ryen, eier av skogseiendom inntil planlagt tiltaksområde, savner en vurdering av eventuelle negative konsekvenser for skogbruk knyttet til oppvarmet vann som slippes ut fra det planlagte kraftanlegget. Han mener dette kan føre til store mengder damp, ising på barskog og påvirke vekstforhold for skogen, og det bes om eventuelle avbøtende tiltak.

Småkraft AS hevder i sine merknader til høringsuttalelsene at vannet, etter at det har gått igjennom turbinene og blandet seg med minstevannføring i utløpet, vil bli oppvarmet ca 7 tusendels grad. De mener dette vanskelig kan gi store isdannelser i omliggende skogområder.

Problemer i tilknytning til oppvarmet vann og damp fra små elvekraftverk er som oftest ubetydelige. Kjøring gjennom kraftverket kan medføre en minimal økning i vanntemperatur. Dette er likevel så lite at NVE ikke kan se at en ev. utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk vil medføre oppvarmet vann og damp i den grad at det vil påvirke vekstforhold på skog.

Oppsummering

Søknaden gjelder tillatelse til å bygge Sålåpinnklemma kraftverk i Folla ved Moskardet i Folldal kommune. Det er et delt syn på om tiltaket skal tillates eller ikke. Folldal kommune og Hedmark fylkeskommune er positive til planene, mens Fylkesmannen i Hedmark og flere organisasjoner og privatpersoner går i mot den omsøkte utbyggingen.

Fordelene med tiltaket er i hovedsak knyttet til en ny årlig produksjon på 16,4 GWh og økt næringsgrunnlag for de grunneierne som er med i prosjektet. De siste årene har det for mange blitt stadig vanskeligere å finne lønnsomhet i jordbruket. I tillegg er distriktene i Norge til dels preget av fraflytting og befolkningsnedgang. Det planlagte kraftverket kan således være et bidrag til å styrke det lokale næringsgrunnlaget, noe som kan bidra til opprettholdelse av lokal bosetting og således gi positive ringvirkninger i kommunen. Dette må likevel veies opp mot de ulemper som en utbygging vil medføre for allmenne interesser.

De største negative virkningene ved en utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk er blant annet knyttet til rørgata som med sine store dimensjoner vil medføre et omfattende inngrep i det særegne elvelandskapet med ustabile løsmasser. Det foregår videre vandring av ørret og harr i vassdraget og en utbygging av kraftverket kan forringe fiskens vandringsmønster. NVE legger også vekt på den betydelige innsatsen som er utført for å forbedre vannkvaliteten i Folla og som på sikt kan gjøre utbyggingsstrekningen til et bedre leveområde for fisk. I tillegg er det store fiske- og padlerinteresser i elva. Disse vil etter vårt syn bli sterkt forringet ved en utbygging av det omsøkte kraftverket.

NVE mener en utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk vil berøre så mange allmenne interesser at det totalt sett vil få store negative konsekvenser. NVE kan ikke se at de foreslåtte avbøtende tiltakene er tilstrekkelig til å ivareta de berørte interessene.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene for allmenne og private interesser er større enn fordelene av det omsøkte tiltaket. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt. NVE avslår med dette Småkraft AS sin søknad om utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk i Folldal kommune.

Øvrige merknader og innspill i høringen gjelder vilkår som må fastsettes ved en eventuell konsesjon. Grunnet NVEs konklusjon i saken er disse ikke kommentert.